

รายงานการวิจัย

การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

Creating innovations for Dharma camp training for Thai youth
in the 21st century.

พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ (บุญทอง)

พระประกาสิต สัตนาโค

วิมลพร สุวรรณแสนทวี

วงศ์ชนก จำเริญสาร

จური สายจันเจียม

พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2562

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 และ 2) ประเมินประสิทธิภาพและทดลองนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลาก จาก 4 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมอบรมค้ายธรรมะ 2) สื่อธรรมะ 3) แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า

1. นวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้มีลักษณะเป็นแผนการจัดกิจกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ในแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานรูปแบบการอบรมค้ายธรรมะ วัตถุประสงค์ กระบวนการและกิจกรรมการจัดอบรม การวัดและการประเมินผลการอบรม คัดเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม กำหนดเนื้อหาที่ต้องการใช้ในการอบรม เลือกรูปแบบวิธีการอบรมให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพปัญหาในปัจจุบัน โดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในการอบรม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ กิจกรรมปากกาสามัคคี และกิจกรรมน้ำใจบริสุทธิ์

2. ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า จากการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดว่านวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมระดับความเหมาะสมมากที่สุด และจากการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ของผู้เข้าอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า (1) กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ ผู้เข้าอบรมมีสมาธิในช่วงการฟังบรรยายได้ไม่นาน กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถช่วยทำให้การฝึกอบรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่นผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (2) กิจกรรมปากกาสามัคคี ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับการฟังบรรยาย ขั้นตอนการทำกิจกรรมผู้เข้าอบรมสามารถวางแผนด้วยสติ และมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถแสดงถึงความสามัคคีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและ (3) กิจกรรมน้ำใจบริสุทธิ์ ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถช่วยทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ที่ผู้เข้าอบรมประยุกต์ใช้ ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับกิจกรรมน้ำใจบริสุทธิ์ดีมาก

คำสำคัญ : นวัตกรรมค้ายธรรมะ, เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of the research were 1) to develop the innovations for Dharma camp training for Thai youth in the 21st century, and 2) to evaluate and test the said the innovations. The samples were the students in the secondary schools in the four northeastern provinces, namely, Khonkaen, Kalasin, Mahasarakham and Roi Et. The simplistic sampling method of lot-drawing was employed to select the samples. The devices used for collection of the data consisted of 1) the plan to arrange the training activities, 2) the contents of the courses, 3) the evaluation form and 4) the satisfaction test. The content analysis and descriptive statistics were used for data analysis.

The research results can be summarized as follows:

1. The innovative that had been developed consisted of three kinds of activities, namely, true friendship, pens in unity and purified minds. Each activity featured its basic ideas, objectives, kinds of activity and assessment and evaluation. Practically, the activities to be organized should meet with the objectives of the program, and the contents, methods and formats should reflect the social problems and situation prevailing at the time being.

2. The evaluation of the developed innovations by three specialists was found to be in the most suitable level. And the satisfaction test showed the program attendants' satisfaction to be in the 'MOST' category.

3. The implementation of the three training programs generated the following results: 1) The true friendship activity resulted in a short attention of the participants; however, the friend-helps-friend activity helped cause the smoothness of activity running, as well as the opinion exchange among the participants. 2) The pens in unity program created the attendants' attention in listening to the lecture session, ability to plan with mindfulness and meditation, and synergy together with respect to others' opinions. 3) The purified mind program featured the attendants' high interest as could be seen in their skillfulness in running the activity. And the friend-helps-friend procedure created the smoothness in carrying the program, the idea exchange and application of neo-patterns in doing jobs.

Key Words: 1.The Innovations Dharma camp training, 2.Thai youth, The 21st century.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง “การสร้างนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21” ฉบับนี้ เป็นโครงการวิจัยย่อยภายใต้โครงการวิจัยชุดเรื่อง การสร้างค่านิยมพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาความก้าวร้าวของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณและข้อเสนอแนะ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ที่ปรึกษาโครงการวิจัยย่อย ที่ให้ข้อคิดเห็นแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในโครงการวิจัยย่อยก่อนส่งรายงานให้มีความพร้อมสมบูรณ์

ขอเจริญพรขอบพระคุณ รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอ่านและตรวจรายงานการวิจัยเรื่องนี้ พร้อมให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยให้ถูกต้อง และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยให้มีความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เจริญพรและขอบคุณทีมงานในโครงการวิจัยชุดทุกท่านและขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกส่วนงานที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้นวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณความดีอันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาพระคุณบิดามารดา บุพการีผู้ให้กำเนิด ที่ท่านได้ให้ชีวิต ให้สติปัญญา และให้ความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เป็นพลังใจที่ยิ่งใหญ่ รวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวผ่านอุปสรรคทั้งปวง จนกระทั่งสามารถบรรลุถึงความสำเร็จได้ทุกประการ

พระศิลาศักดิ์ สุเมธ
หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม	5
2.2 ความรู้เกี่ยวกับค่ายอบรมธรรมะ	12
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	14
2.4 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	24
2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย	33
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นที่การวิจัย	41
3.2 ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
3.3 ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน	42
3.4 ขั้นตอนที่ 4 กำหนดและสร้างเครื่องมือวิจัย	42
3.5 ขั้นตอนที่ 5 การนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4.1 การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	46
4.2 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	51
4.3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	57

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
	5.1 สรุปผลการวิจัย	61
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย	63
	5.3 ข้อเสนอแนะ	65
	บรรณานุกรม	66
	ภาคผนวก	70
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	71
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
	ภาคผนวก ค ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนวัตกรรม (IOC)	87
	ภาคผนวก ง ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน	89
	ประวัติผู้วิจัย	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	47
4.2 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	48
4.3 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	49
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21	51
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 1	52
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 2	53
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 3	54
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 4	55
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โดยรวม	56
4.10 ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่ 1	57
4.11 ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่ 2	58
4.12 ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่ 3	59

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมระบุจิตลักษณะ 8 ประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย	21
2	กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	27
3	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทย กำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 (คริสต์สหัสวรรษที่ 3 และเป็นคริสต์ศตวรรษปัจจุบันเริ่มนับตั้งแต่แต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2001 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2100 หรือ พุทธศักราช 2544 ถึง 2643) ซึ่งเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา บทบาทของเยาวชนยุคใหม่ที่เป็นอนาคตของชาติจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน มีทั้งด้านลบและด้านบวกที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นที่สนใจของนักคิดแขนงต่าง ๆ มากมาย ทั้งในสายตาสาวโลกและชาวไทย ที่เริ่มตระหนักถึงสังคมของมนุษยชาติในอนาคต เรียกสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้แตกต่างกันไป อัลวิน ทอฟเฟอร์ (Alvin Toffer, 1995) เรียกยุคคลื่นที่ 3 (The Third Wave) โดยมองการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะ “ทั้งโลก” (Global) ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ โดยมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน นอกจากนั้นยังถูกเรียกยุคนี้ในชื่อที่ต่าง ๆ กัน เช่น “ยุคดิจิทัลเปลี่ยนโลก” (The new Digital Age) “ยุคโลกไร้พรมแดน” (Borderlessworld) “ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalization) นอกจากนี้มีแนวความคิดที่น่าสนใจของ เจมส์ มาร์ติน (James Martin, 2010) ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือของเขาที่ชื่อว่า “โลกแห่งศตวรรษที่ 21” (The Meaning of the 21 Century) เจมส์เสนอแนวคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นบ้างในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งค่อนข้างจะเป็นทางลบ แต่เขามีเจตนาที่จะกระตุ้นให้สังคมตระหนักและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น (ประเวศ วะสี, 2545) เห็นว่า วิถีชีวิตของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จะมีปัญหามากขึ้น อันเนื่องมาจากกิเลส และอวิชชา ที่จะต้องอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนามาแก้ไข ปัญหา มนุษย์จะต้องเปลี่ยนไปสู่ภาวะหรือภพภูมิที่สูงกว่า

ท่ามกลางกระแสสังคมยุคใหม่ที่ถาโถมเข้าใส่สังคมไทยรอบด้าน เยาวชนไทยต้องมีการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง จากความคาดหวังของสังคมไทย หรือผู้ใหญ่ที่กำหนดกรอบแนวทางให้กับเยาวชน จึงทำให้เกิดการต่อต้านมาทุกยุคสมัย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันยิ่งทวีความรุนแรง จนยากที่จะต้านทาน เกิดปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนมากมาย เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางกายและทางวาจา อันไม่เหมาะสมกับวัย ตัวอย่าง เช่น ปัญหาเยาวชนติดการพนันฟุตบอล เล่นเกมการพนันต่างๆ โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่เสียต่าเงินและการเล่นเกมคอมพิวเตอร์อย่างหมกมุ่นและชอบเล่นเกมที่มีความรุนแรง การเข้าสนทนากันทางอินเทอร์เน็ตเพื่อหาคู่ มีการเสนอตัวให้คู่นอน การมั่วสุมเรื่องเพศ การเที่ยวผับเที่ยวบาร์ ชอบเที่ยวกลางคืนใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยเกินตัว เยาวชนอยู่กินกันทั้ง ๆ ที่ยังต้องขอเงินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เมื่อท้องก็ทำแท้งนำลูกไปทิ้ง ไม่เชื่อฟังพ่อแม่เชื่อฟังแต่นักร้อง ดาราบางคนทั้งที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักบางคนที่เป็นตัวอย่างในทางเสียหาย ประพฤติตนไม่เหมาะสม การติดเพื่อนและการเสพยาเสพติด เมาสุรา และขับรถเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดในท้องถนน ไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่รับผิดชอบต่อการเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาทางสังคมที่เกิดแทบทุกวัน (แพทย์หญิงเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ, 2547, น. 3) สอดคล้องกับงานวิจัยของ

อมรวิทย์ นาคทรพร อาจารย์คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ สรุปลักษณะที่มาของปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชนว่าเกิดจาก การห่างบ้าน ห่างวัด โตในห้าง ค่านิยมแพ้ไม่เป็น อิทธิพลของสื่อที่รุนแรง ระบบการศึกษาที่เน้นด้านการแข่งขันสร้างคน เพื่อป้อนตลาดแรงงานมากกว่าสร้างคนเพื่อเข้าใจชีวิต อิทธิพลของสถานเริงรม ผับ บาร์ คาราโอเกะ อาบ-อบ-นวด ที่ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ด หากมองในแง่ของจริยธรรมแล้ว ถือว่าเยาวชนอยู่ในอาการป่วยทางจริยธรรมขั้นวิกฤติในปัจจุบันนี้ (อมรวิทย์ นาคทรพร, 2547, น. 17)

ปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในปัจจุบันถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในระดับต้น ๆ ซึ่งดูได้จากวิถีชีวิตประจำวันที่ใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต จะพบว่ามีข่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมาย ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ การล่อลวงละเมิดทางเพศยาเสพติด อาชญากรรม ลงข่าวไม่เว้นแต่ละวันและที่น่าตกใจ คือผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนที่ก่อเหตุที่รุนแรงและมีพฤติกรรมกระทำความผิดที่ไม่แตกต่างกับผู้ใหญ่เลยซึ่งมีแนวโน้มมากขึ้น ถิ่นและอายุของผู้กระทำความผิดยังมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น และมีการรับเอาอารยธรรมต่างประเทศมากขึ้น การยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีได้รับความสำคัญน้อยลง จะตื่นตัวให้ความสำคัญของวัน วันวาเลนไทน์ เคท์ดาวนในช่วงปีใหม่ ฯลฯ ช่องว่างระหว่างวัยสูงขึ้น เด็กยุคใหม่จะให้ความเคารพผู้ใหญ่ผู้น้อยลง ระบบอาวโส ขาดหายไปจากสังคม ด้วยเหตุที่มองว่าผู้ใหญ่มีความล้าหลัง ไม่ทันสมัย ไม่ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การที่เด็กรู้อะไรมากกว่าผู้ใหญ่ หรือสามารถประสบความสำเร็จตั้งแต่อายุน้อยเป็นการสร้างค่านิยมแบบก้าวกระโดด เช่น ให้เด็กเติบโตสู่ ตำแหน่งผู้บริหาร มาปกครองผู้ใหญ่เป็นต้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544, น. 19)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสังคมไทย ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์จนเกิดเป็นปัญหาวิกฤติสืบสนหลายอย่างทั้งในระดับบุคคล และระดับประเทศที่แก้กันไม่ค่อยจะได้ผล เพราะการแก้ปัญหาส่วนมากเป็นการแก้ปัญหาทางวัตถุซึ่งมุ่งเอาการบริโภคเป็นใหญ่ โดยละเลยการแก้ปัญหาพื้นฐานทางด้านจิตใจ แม้เมืองไทยเราจะเป็นเมืองพระพุทธศาสนา แต่หลงลืมตนคือ ลืมวัฒนธรรมอันดีงามที่เป็นมรดกตกทอด มาจากบรรพบุรุษของตนในอดีต ซึ่งได้เคยประพฤติปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งได้เคยประพฤติปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน (พระธรรณิสมั่นคงทรัพย์, 2539, น. 3) จะเห็นได้ว่า 3 สถาบันหลักของชาติคือ บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาด้านจริยธรรม ศีลธรรม และการให้การศึกษาแก่เยาวชนมาโดยตลอด คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาที่ตัวของเยาวชนเองแล้ว ยังเป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ การนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนให้เจริญมากขึ้น ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และในการจัดอบรมค่ายธรรมะเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นในรูปแบบของการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ได้ศึกษารู้ซึ่งถึงหลักธรรม และรู้จักปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่วัย เพื่อนำหลักธรรมไปพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าบนรากฐานที่มั่นคง

1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนานวัตกรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1.2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองใช้นวัตกรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย (scope of research) ไว้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านประชากร

เป็นการวิจัยเฉพาะประชากร (Population) ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษา

1.3.2 ด้านเนื้อหา

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ หลักธรรมพละ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา โดยผ่านทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ และทักษะด้านชีวิตและอาชีพ

1.3.3 ด้านเวลาที่ทำวิจัย

เป็นการทำโครงการวิจัยตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยใช้เวลา 1 ปีงบประมาณ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561 ถึง 30 กันยายน 2562

1.3.4 ขอบเขตด้านสถานที่

ในการศึกษานี้มีขอบเขตด้านสถานที่ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.4.1 ได้นวัตกรมอบรมค่ายอบรมธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับพระวิทยากรในการจัดอบรมค่ายธรรมะ และเป็นสารสนเทศสำหรับสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

1.4.2 ได้นวัตกรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพในการอบรมค่ายธรรมะ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างนวัตกรรม หมายถึง การใช้แนวคิด การปฏิบัติและการกระทำกระบวนการใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาต่อยอดมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม

ค่ายธรรมะ หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นในรูปของการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เป็นลักษณะของกิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะ

จากการลงมือทำผ่านกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหาด้วยปัญญา มีวินัย สามัคคีและมีสำนึก รวมถึงการคิดสร้างสรรค์

นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ หมายถึง รูปแบบ เทคนิค วิธีการ สื่อการจัดกิจกรรมอบรม และ แผนการจัดกิจกรรมที่ได้มีการศึกษาขึ้นมาใหม่หรือมีการนำมาพัฒนาปรับปรุง โดยผ่านกระบวนการวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการจัดอบรมค่ายธรรมะเพื่อพัฒนาผู้เข้าอบรม

การจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การจัดกิจกรรมอบรม ค่ายธรรมะเพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการ แก้ปัญหา ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้กิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ กิจกรรม ปากกาสามัคคี และกิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการอบรมค่ายธรรมะ หมายถึง หลักคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ หลักพอละ 5 มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา มาสอดแทรกในรูปแบบกิจกรรมที่ผสมทั้งศาสตร์และศิลป์ มีทั้งความสนุก ความเพลิดเพลิน แต่อิงแอบกับหลักธรรมะ

เยาวชน หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุ 14-19 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัด มหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาและครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแยกเอกสารและงานวิจัยไว้ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม
- 2.2 ความรู้เกี่ยวกับค่ายอบรมธรรมะ
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
- 2.4 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

2.1.1 ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม เป็นคำที่คณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ บัญญัติขึ้นเดิมใช้ นวกรรม มาจากคำกริยาว่า Innovate มาจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Inovare (in(=in)+novare=to renew, to modify) และ novare มาจากคำว่า novus (=new) Innovate แปลตามรูปศัพท์ได้ว่า “ทำใหม่, เปลี่ยนแปลงโดยนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามา” “Innovation = การทำสิ่งใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ที่ทำขึ้นมา (International Dictionary) ดังนั้นมีผู้ให้คำนิยาม สำหรับคำว่า นวัตกรรม หลายแง่มุม ดังนี้

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรม คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม”

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์และคณะ (2553) ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม หมายถึง “สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม”

Robbins (1996) ชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมหมายถึงการประยุกต์ใช้ความคิดใหม่ในการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือบริการ

Drucker (2002) ยังได้อธิบาย เพิ่มเติมไว้ว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือที่มีความพิเศษเฉพาะสำหรับการดำเนินกิจการต่างๆ ขององค์กรเพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ในการดำเนินกิจการต่างๆ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อความมั่งคั่งในการดำเนินกิจการ

Dundon (2002) ที่กล่าวว่า นวัตกรรม คือ ความสามารถในการสร้างผลกำไรจากการนำกลยุทธ์ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ไปปฏิบัติจริง

Hughes (1987) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “เป็นการนำเอาวิธีการใหม่ มาปฏิบัติหลังจากที่ได้ผ่านการทดลองและได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับแล้ว และมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา”

สรุป นวัตกรรม คือ “สิ่งที่เกิดจากการใช้ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างบูรณาการ เพื่อประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ”

2.1.2 รูปแบบของนวัตกรรม

รูปแบบของนวัตกรรม (form of innovation) สามารถจำแนกได้อย่างหลากหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตามหากจำแนกรูปแบบของนวัตกรรมตามวัตถุประสงค์การนำไปใช้ จะสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2553) ดังนี้

(1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation)

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์คือ หมวดย่อยของผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการดำเนินการปรับเปลี่ยนขนาดเล็กจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อลูกค้า (Langley, Pals & Ortt, 2005) ส่วนสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) อธิบายว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์คือ นวัตกรรมในรูปแบบของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค นวัตกรรมผลิตภัณฑ์เป็นรูปแบบการใช้นวัตกรรมที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ไม่เคยมีในตลาดมาก่อน รวมถึงสินค้าเดิมที่พัฒนาให้มีความโดดเด่นแตกต่างไปจากสินค้าเดิมที่มีอยู่ในตลาด นอกจากนี้ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยังสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ขององค์กร (Shu, Zhou, Xiao & Gao, 2014) และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์นั้น ได้รับแรงผลักดัน จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นองค์กรจึงควรมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกค้าและคู่ค้า (supplier) (Akova, Ulusoy, Payzin & Kaylan, 1998)

(2) นวัตกรรมบริการ (Service Innovation)

นวัตกรรมบริการ คือ แนวคิดและการพัฒนาการให้บริการขององค์กร (Michel, Brown & Gallan, 2007) ซึ่งการพัฒนาการให้บริการใหม่นั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อความสามารถทางการแข่งขันในหลากหลายธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมบริการ (Gallouj & Weinstein, 1997) ซึ่งการให้บริการนั้นจะมุ่งเน้นไปที่ตัวลูกค้าหรือผู้รับบริการเป็นสำคัญ (Lee & Chen, 2009) ทั้งนี้ นวัตกรรมบริการเป็นรูปแบบการใช้นวัตกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน มีลักษณะที่จับต้องไม่ได้ (intangible) ซึ่งหมายความรวมถึงวิธีการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของธุรกิจ (จารุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์, 2558) โดยมักอยู่ในรูปวิธีการใหม่ในการให้บริการแก่ลูกค้าหรือผู้บริโภค เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตมาสรรค์สร้างเป็นนวัตกรรมบริการใหม่ๆ เช่น การซื้อขายสินค้าผ่าน การประมูลทางเว็บไซต์ เป็นต้น (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2553) และนวัตกรรมบริการสามารถแสดงให้เห็นได้ถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงขององค์กรทั้งในส่วนของการนำเสนอบริการต่อลูกค้าและการให้ลูกค้ามีส่วนร่วมต่อองค์กร (Gustafsson, Kristensson & Witell, 2012) นอกจากนี้ นวัตกรรม

บริการควรที่จะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการสร้างคุณค่าทั้งต่อองค์กรและลูกค้า (Salunke, Weerawardena & McColl-Kennedy, 2011)

(3) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation)

นวัตกรรมกระบวนการ คือกระบวนการ การดำเนินงานใหม่หรือการปรับปรุงกระบวนการเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค อุปกรณ์ หรือซอฟต์แวร์ (software) ต่างๆ เพื่อที่จะช่วยในการลดต้นทุน พัฒนาระบวนการต่างๆในการผลิตหรือการส่งมอบผลิตภัณฑ์ใหม่ (OECD, 2005) สอดคล้องกับที่สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) อธิบายว่า นวัตกรรมกระบวนการเป็นรูปแบบการใช้นวัตกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนแนวทาง กระบวนการ กระบวนการผลิต หรือวิธีการในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างธุรกิจ (B2B E-Commerce) ที่ช่วยลดความจำเป็นในการจัดทำเอกสารของภาคธุรกิจ อันส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจอย่างมาก เป็นต้น นอกจากนี้ (Langley, Pals & Ortt, 2005) ให้คำจำกัดความของนวัตกรรมกระบวนการเอาไว้ว่า คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ และความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสื่อกลางระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) และปัจจัยนำออก (output)

2.1.3 ประเภทของนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) ได้มีการแบ่งประเภทของนวัตกรรมออกเป็น 4 ประเภทตามระดับความใหม่ขององค์ประกอบ (component) หรือระบบ (system) ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) นวัตกรรมส่วนเพิ่ม (Incremental Innovation)

เป็นการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มีคุณภาพดีขึ้นหรือทำการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการพัฒนาองค์ประกอบของสิ่งนั้นๆ แต่ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยนวัตกรรมส่วนมากที่พบเห็นในปัจจุบันนั้นส่วนมากจะเป็นนวัตกรรมในลักษณะนี้ กล่าวคือ เป็นการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน (system) โดยรวม เช่น การพัฒนารูปแบบของสินค้าที่เดิมมีวางขายในตลาดอยู่แล้ว โดยพัฒนาจากรุ่นที่ 1 ไปสู่รุ่นที่ 2 และ 3 ตามลำดับ เป็นต้น

(2) นวัตกรรมที่ประกอบด้วยหน่วยแยกต่างๆ ที่สามารถรวมกันได้ (Modular Innovation)

เป็นนวัตกรรมที่มีการนำองค์ประกอบใหม่มาใช้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานโดยรวมที่มีอยู่เดิม กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งของผลิตภัณฑ์ แต่โครงสร้างโดยรวมยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง นวัตกรรมในลักษณะนี้ มีความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ๆ แต่ยังคงอยู่ภายใต้กรอบที่ชัดเจน เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เดิมใช้กระแสไฟฟ้าเป็นแหล่งพลังงาน ต่อมาได้เปลี่ยนไปใช้แหล่งพลังงานอื่นแทน โดยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานหรือวิธีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นต้น

(3) นวัตกรรมสถาปัตยกรรม (Architectural Innovation)

เป็นการปรับปรุงหรือนำระบบการทำงานรูปแบบใหม่มาใช้โดยอาจเป็นการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆให้ดีขึ้น หรืออาจคงรูปแบบการทำงานเป็นลักษณะเดิม ทั้งนี้คุณลักษณะที่สำคัญของ

นวัตกรรมประเภทนี้คือ การปรับโครงสร้าง (reconfiguration) ของระบบที่มีอยู่เดิมเพื่อให้เชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆในรูปแบบใหม่ โดยนวัตกรรมในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในช่วงที่มีความท้าทายในการประยุกต์และรวบรวมความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือเป็นการรวมระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่โดยนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ภายใต้กรอบการดำเนินงานใหม่อีกครั้ง เช่น สายการบินต้นทุนต่ำ (low-cost airlines) เป็นต้น

(4) นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation)

เป็นการพัฒนาองค์ประกอบและระบบการทำงานใหม่ทั้งหมดกล่าวคือ ใช้องค์ประกอบใหม่ในระบบการทำงานที่ออกแบบขึ้นใหม่ซึ่งแตกต่างจากเดิมอย่างชัดเจนเช่น การคิดค้นโทรศัพท์ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล เป็นต้น

2.1.4 แหล่งที่มาของนวัตกรรม

ธีรยุทธ วัฒนาสุโข (2549) อธิบายว่าจุดกำเนิดนวัตกรรมในองค์กรธุรกิจมาจาก 2 แหล่ง คือ

(1) การคิดค้นภายในองค์กร

องค์กรมักมีการจัดตั้งหน่วยงานวิจัยและพัฒนาขึ้นภายในองค์กรและจัดหาผู้ที่มีความสามารถในการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ หรือการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ซึ่งการเกิดนวัตกรรมที่มีคุณค่าอย่างต่อเนื่องนั้น โดยทั่วไปมักมาจากการกระตุ้นนวัตกรรม โดยการให้วัฒนธรรมองค์กร เป็นกลไกผลักดันให้บุคลากรทั้งหมดขององค์กรตื่นตัว สร้างความแปลกใหม่และความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ ให้กับองค์กร

(2) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และรับนวัตกรรมจากภายนอก

คือการเปิดรับแนวคิดใหม่จากภายนอก ซึ่งจะทำให้แนวคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายมากกว่า รวมถึงอาจจะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการพัฒนาเองทั้งหมด โดยอาจใช้การจ้างหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่า หรืออาจจะร่วมมือในเชิงพันธมิตรกับหน่วยงานที่มีความพร้อมและบุคลากรในการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อร่วมกันคิดค้นนวัตกรรมจากความถนัดของทั้งคู่ เป็นต้น

2.1.5 องค์ประกอบของนวัตกรรม

อัจฉรา จันทร์ฉาย (2553, น. 54) ได้อธิบายองค์ประกอบของนวัตกรรมมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความใหม่ (Newness) สิ่งที่จะได้รับการยอมรับว่า มีคุณลักษณะเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องมีก็คือ ความใหม่ หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์บริการหรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้

2. การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) หมายความว่า สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบการทำซ้ำ เป็นต้น

3. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) และสังคม (Social) ก็คือ การให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิด

มูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง และในเชิงสังคมเป็นการสร้างคุณค่า ซึ่งไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของ“นวัตกรรม” คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม”

2.1.6 กระบวนการการสร้างและพัฒนานวัตกรรม 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารแนวคิดหลักการ

เป็นขั้นตอนของการสำรวจว่าในทางวิชาการมีพัฒนาเรื่องนี้ไว้อย่างไร มีใครที่เคยประสบปัญหาการพัฒนาการเรียนรู้หรือการบริหารสถานศึกษาเช่นเดียวกันนี้มาก่อน และคนที่หาปัญหาเช่นเดียวกันนี้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาในในห้องเรียนของตนเองอย่างไร เพื่อให้ได้แนวคิดและแนวทางที่จะนำมาแก้ปัญหาของตนเองต่อไป

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสวงหาแนวคิดและหลักการ
2. การศึกษาเอกสารงานวิจัยและประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกและการวางแผนสร้างนวัตกรรม

โดยพิจารณาเลือกจากลักษณะของนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

1. เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็น
2. มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้สูงที่จะสามารถแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน

3. เป็นนวัตกรรมที่มีแนวคิดหรือหลักการทางวิชาการรองรับจนน่าเชื่อถือ
4. สามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้จริง ใช้ได้ง่าย สะดวกต่อการใช้และการพัฒนานวัตกรรม
5. มีผลการพิสูจน์เชิงประจักษ์ว่าได้ใช้ในสถานการณ์จริงแล้วสามารถแก้ปัญหาหรือ

พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างน่าพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างและพัฒนานวัตกรรม

จากแผนการสร้างนวัตกรรม ครูต้องศึกษาถึงรายละเอียดของนวัตกรรมที่จะสร้างและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น การสร้างนวัตกรรมที่เป็นชุดการเรียนรู้ ครูอาจดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้ เช่น

- วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้
- กำหนดและออกแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ออกแบบสื่อเสริม
- ลงมือทำ
- ตรวจสอบคุณภาพครั้งแรกโดยผู้เชี่ยวชาญ
- ทดลองใช้ระยะสั้นเพื่อปรับปรุงเนื้อหาสาระ
- นำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่พิสูจน์ว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้นเมื่อนำไปใช้จะได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ สามารถแก้ปัญหาในชั้นเรียนหรือพัฒนาผู้เรียนได้จริงหรือไม่การประสิทธิภาพของนวัตกรรมมีหลายวิธี เช่น

1. การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. การบรรยายคุณภาพ
3. การคำนวณค่าร้อยละของผู้เรียน
4. การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม
5. การประเมินสื่อมัลติมีเดีย

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงนวัตกรรม

หลังจากที่หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่สร้างขึ้น ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดก็ตามควรนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาปรับปรุงนวัตกรรมให้มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในห้องเรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะค่าหาประสิทธิภาพโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจและการบรรยายคุณภาพก่อนการทดลองใช้และหลังการทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มเล็กจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นรายละเอียดที่จะปรับปรุงนวัตกรรมได้ง่ายขึ้น

2.1.7 การพัฒนานวัตกรรม

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของบุคลากรหลายๆ ฝ่ายในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูและนักเรียนรวมถึงชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น. 12-15)

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเด่น จุดด้อยและความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2. ออกแบบนวัตกรรม

2.1 คิดจินตนาการ สร้างฝันในสิ่งที่คาดหวังที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปรับปรุงตามสภาพปัญหาและความต้องการ

2.2 จัดลำดับความคิดสรุปว่าจะทำอะไรทำ อย่างไร ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไข ปรับปรุงได้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ

2.3 แสวงหา และรวบรวมความรู้ เพื่อสนับสนุนในสิ่งที่คิด และกำหนดขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรม

3. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม

3.1 จัดเตรียมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็น และจัดหางบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม

3.2 ดำเนินการสร้าง / พัฒนานวัตกรรม ตามขั้นตอนที่กำหนด

3.3 ตรวจสอบนวัตกรรมที่สร้างหรือพัฒนาในแต่ละขั้นตอน

- 3.4 สังเคราะห์ผลการตรวจสอบและปรับปรุงนวัตกรรมที่สร้าง / พัฒนา
- 3.5 กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณค่าความเป็นนวัตกรรม
- 4. ทดลองใช้
 - 4.1 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลองใช้
 - 4.2 นำนวัตกรรมไปทดลองใช้ (Try Out)
 - 4.3 ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม
- 5. สรุป รายงาน และเผยแพร่
 - 5.1 สรุป รายงานผลการสร้าง / พัฒนานวัตกรรม
 - 5.2 เผยแพร่นวัตกรรม

2.1.8 ทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม

1. ทฤษฎี Schumpeter's theory of innovation

Schumpeter เป็นคนคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ ก็คือ การทำลายสิ่งที่มีอยู่เดิม ซึ่งมีการคิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อที่จะทำลายสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างกำไรเพิ่มขึ้นให้กับองค์กร การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยกลยุทธ์นวัตกรรม

ประเภทของนวัตกรรม -ของ Schumpeter ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. การเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร
2. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือกระบวนการนำนวัตกรรมสู่ตลาด
3. การเปลี่ยนตำแหน่งนวัตกรรมสินค้าที่เคยออกสู่ตลาดมาแล้ว ให้มีการรับรู้สิ่งใหม่
4. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่สนับสนุนนวัตกรรมองค์กรให้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่

2. ทฤษฎี แบบผ่าเหล่าผ่ากอ

ทฤษฎีของศาสตราจารย์ เคลย์ตัน คริสเตนเซน ที่บอกว่าทฤษฎี แบบผ่าเหล่าผ่ากอเป็นนวัตกรรมเทคโนโลยีสินค้าหรือบริการ ที่สามารถที่จะล้มล้างเทคโนโลยี สินค้าหรือบริการที่มีอยู่เดิมมาเปลี่ยนแปลงให้ใหม่ขึ้น แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. การเปลี่ยนแปลงตลาด
2. การนำเสนอเทคโนโลยีใหม่

3. ทฤษฎีหุบเหวแห่งการดับของนวัตกรรม

การยอมรับนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมโดยนวัตกรรมใดที่สังคมมีความต้องการ และเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ สังคมนั้นๆก็จะมีที่ยอมรับนวัตกรรมตัวนี้ แต่ถ้านวัตกรรมใดที่สังคมต้องการน้อย และมีปัญหาเกิดขึ้นนวัตกรรมตัวนี้ก็จะถูกดับไป

2.2 ความรู้เกี่ยวกับค่ายอบรมธรรมะ

การอบรมค่ายธรรมะหรือค่ายคุณธรรม เป็นการอบรมส่งเสริมให้เยาวชนปฏิบัติตัวอยู่ในศีลธรรมอันดี ได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ ได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติในหลักของศาสนาพุทธให้เป็นในแนวทางเดียวกัน เพื่อได้ครองตนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูงและสังคม

กรมการศาสนา (2552, น. ก) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม เป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาธรรมะซึ่งถึงหลักธรรม และรู้จักปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่วัย เพื่อนำหลักธรรมไปพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าบนรากฐานที่มั่นคง

สุตาวรรณ เครือพานิช (2553, น. 5) ได้กล่าวว่า ค่ายคุณธรรมเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการ เรียนรู้ นอกห้องเรียน เป็นลักษณะของกิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะจากการลงมือทำผ่านกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหาด้วยปัญญา มี วินัย สามัคคี และมีสำนึก รวมถึงการคิดสร้างสรรค์

สรุป ค่ายธรรมะ หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เป็นลักษณะของกิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะจากการลงมือทำผ่านกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหาด้วยปัญญา มีวินัย สามัคคีและมีสำนึก รวมถึงการคิดสร้างสรรค์

ความสำคัญของการจัดค่ายคุณธรรมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ความสำคัญของการจัดค่ายคุณธรรมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีส่วนสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้เป็นเด็กดีตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ให้รู้จักหน้าที่ในการเป็นชาวพุทธที่ดี เนื่องจากชาวพุทธที่ดีจะต้องมีความเข้มแข็งที่จะตั้งมั่นอยู่ในหลักการที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องรักษาวินัยชาวพุทธโดยการมีศรัทธา ความเชื่อ ประกอบด้วยปัญญาไม่มกมาย ยึดมั่นในพระรัตนตรัยไม่หวั่นไหว ถือธรรมเป็นใหญ่และสูงสุด และมีศีลตั้งอยู่ในศีล 5 และสัมมาชีพถือศีลอุโบสถตามกาลเพื่อพัฒนาตนให้มีชีวิตที่มีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองลดการเบียดเบียนและเกื้อกูลแก่ผู้อื่น

2. เป็นการวางรากฐานชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มั่นคงยั่งยืนในอนาคต โดยให้เด็กและเยาวชน รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามและร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคงโดยรู้จักประพฤติดีและละเว้นความชั่ว ได้แก่ เว้นจากบาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง คือ ไม่ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์ ไม่ประพฤติดีทางเพศ ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง เว้นจากอคติความลำเอียง คือ ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ไม่ลำเอียงเพราะชัง ไม่ลำเอียงเพราะฉลาดไม่ลำเอียงเพราะเขลา ตลอดจนเว้นจากอบายมุข ช่องทางเสื่อมทรัพย์ ไม่เสพติดสุราไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง ไม่หลงไปกับการพนันไม่พัวพันมัวสมมิตรชั่ว

3. เป็นการฟื้นฟูเอกลักษณ์ของเด็กไทยที่พึงประสงค์ให้กลับคืนสู่สังคมไทย ได้แก่ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงรักษา ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ยึดอย่างไทย มีน้ำใจ ใฝ่สันติ รักความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นมิตรกับทุกคน มีความผูกพันในครอบครัว รักธรรมชาติ มีความมั่นใจในตนเองแบบสากลแต่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนแบบไทย ใฝ่ศึกษาหาความรู้ มีความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย รู้จักสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบเคารพสิทธิของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพึ่งตนเองได้ มีความอดทน รู้จักประหยัด อดออม รู้จักคุณค่าของตนเองยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข รู้จักการปรับตัวในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล และรู้เท่าทัน รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ภูมิทัศน์ทางานของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นและปฏิเสธสิ่งชั่วร้ายให้หลงผิดได้ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรม คุณธรรมมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรี และมีความภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริตมีจิตสำนึกสาธารณะ รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน (กรมการศาสนา, 2552, น. 20-22)

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนด้วยกระบวนการจัดค่ายคุณธรรม

การเข้าค่ายธรรมะ เป็นกิจกรรมของเยาวชนในโครงการการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักพัฒนาชีวิตและสังคม คือ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยพระสงฆ์วิทยากรผู้ทรงความรู้จะฝึกฝนเยาวชนให้มีทักษะชีวิตตามคำสอนและวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้า (สุดาวรรณ เครือพานิช, 2553, น. 7)

สถานที่จัดค่ายพุทธบุตรหรือค่ายพุทธธรรมขึ้นอยู่กับความสะดวก ซึ่งอาจเป็นวัด สถานศึกษา หรือค่ายฝึกอบรม ส่วนหลักสูตรการฝึกอบรมจะเน้นการศึกษาธรรมะและฝึกปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ ให้ทวนรักษาศีลและเจริญภาวนา ระยะเวลาการปฏิบัติธรรมอาจเป็น 3-15 วัน ตามความเหมาะสม

ประโยชน์ของการเข้าค่ายพุทธบุตร มีดังนี้

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้เยาวชน โดยการฝึกบำเพ็ญทางจิตภาวนา
2. ปลุกฝังจริยธรรมให้เยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา
3. ให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ด้วยการฝึกการใช้ชีวิตอย่างผู้ถือเพศพรหมจรรย์ ด้วยการรักษาศีล 8
4. ได้พัฒนาจิตสำนึกที่ดีงาม สำหรับการพัฒนาดนและสังคม
5. ฝึกทักษะความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

รูปแบบการจัดค่ายคุณธรรมที่เหมาะสมกับเยาวชนไทย

พระปราโมทย์ วาทโกวิโท (พันธพัฒน์) (2560) กล่าวถึง รูปแบบการจัดค่ายคุณธรรมที่เหมาะสมกับเยาวชนไทย โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบหลักๆ ประกอบด้วย

1. รูปแบบค่ายวิปัสสนากรรมฐาน เน้นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเน้นความสงบ รักษาศีล 8 หรือ ศีล 5 เน้นหมั่นภาวนา ปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน 4 ของพระพุทธเจ้า เหมาะกับเด็กเยาวชนที่เป็นกลุ่มอันมีพฤติกรรมดีแต่จะพัฒนาให้ดีขึ้นและเข้าใจในวิถีปฏิบัติแบบเชิงพุทธ เน้นการฟังธรรมบรรยาย

เรียนรู้ธรรมะตามฐานเรียนรู้ต่างๆ ศึกษาธรรมะจากธรรมชาติ ศึกษาธรรมะจากปริศนาธรรม ธรรมาธิษฐาน และบุคลาธิษฐาน

2. รูปแบบค่ายแบบกตัญญูค่ายยาเสพติด เน้นการลดละเลิกยาเสพติด ในกลุ่มเด็กที่มีการทะเลาะวิวาท มีการติดยาเสพติด มุ่งเน้นการกตัญญูต่อชาติต่อสถาบันการศึกษา ค่ายลักษณะนี้เกิดขึ้นจากในสภาพตอนนั้น มีการระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงถึงขั้นค้ายาและเสพในกลุ่มเยาวชน และมีการทะเลาะวิวาทของกลุ่มเยาวชนทั้งโรงเรียนทั่วไปและระดับอาชีวศึกษา จึงเกิดค่ายรูปแบบกตัญญูโดยอาจารย์ท่านหนึ่ง ซึ่งบวชเป็นพระสงฆ์ในตอนนั้น ปัจจุบันลาสิกขาไปแล้วได้นำรูปแบบนี้มาใช้ รูปแบบนี้ยังมีการนำมาใช้อยู่

3. รูปแบบค่ายแบบพุทธบูรณาพัฒนาทักษะชีวิต เหมาะสำหรับเยาวชนในยุคดิจิทัล เน้นการประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตและการเรียนให้เกิดความสำเร็จ เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต เน้นการนำธรรมะไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน เน้นความสนุก สาระ สงบ สำนึก สร้างสรรค์ ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มุ่งเน้นทางสายกลางสร้างความศรัทธาให้เกิดในคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อนำไปปฏิบัติ มีการบูรณาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในการแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมความอ่อนน้อม กิจกรรมทางเชื่อมวัยรุ่น กิจกรรมกตัญญู กิจกรรมเป้าหมายชีวิต กิจกรรมทักษะชีวิต มีการผสมผสานการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม รูปแบบนี้โรงเรียนส่วนมากจะชอบสามารถตอบโจทย์ เพราะมุ่งทางสายกลางไม่เครียดไม่กดดันแต่มีความเพลิดเพลินรู้ทันและเบิกบานในการเรียนรู้ เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา โดยนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งแล้วนำศาสตร์สมัยใหม่มาสนับสนุน จึงเป็นการเรียนรู้ผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และลงมือปฏิบัติ ถือว่าเป็นค่ายคุณธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้วยการใช้สติและสมาธิเป็นฐาน จึงใช้คำว่า พุทธบูรณาการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการธรรมะเข้าสู่วิถีชีวิต ทำให้เยาวชนมองว่าธรรมะไม่ใช่ของน่าเบื่อแต่มองว่าธรรมะเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการเรียนเพื่อไปสู่เป้าหมายนำไปสู่ความฝันของชีวิต วิทยากรจะต้องทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายๆ

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้รับผิดชอบงานควรต้องคิดให้ครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือ หลักการคิดและวิธีการปฏิบัติที่ดีงาม ถูกต้อง ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่าคุณธรรม และ จริยธรรม

2.3.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรม แปลจากภาษาอังกฤษว่า Virtue ซึ่งแปลมาจากคำในภาษากรีก ว่า Arête โดยทั่ว ๆ ไปหมายถึง คุณสมบัติที่มีคุณค่าพิเศษ (พินิจ รัตนกุล, 2547)

คำว่า คุณธรรม ในภาษาไทย ประกอบด้วยคำสองคำ คือ คุณ + ธรรม พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ให้ความหมายว่า คุณ หมายถึง “ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น” และธรรม หมายถึง “คุณความดี ความชอบ ความจริง ความถูกต้อง คำสั่งสอนในศาสนา”

คำว่า คุณธรรม แปลตามตัวอักษร จึงหมายถึง สภาพคุณงามความดี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ว่า สภาพคุณงามความดี เราอาจกล่าวได้ว่า การที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลใดมีคุณธรรมดีเด่นมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องพิจารณาโดยรวมว่าบุคคลนั้นมีอุปนิสัยและประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดำรงตนอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมเพียงใด? เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและต่อสังคมอย่างไร? และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความถูกต้องชอบทำเพียงใด?

นอกจากความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมแล้ว นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้คำนิยามหรือความหมายของคุณธรรมไว้ในแง่มุมต่าง ๆ อาทิ

ประภาศรี สีหอำไพ (2543) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง หลักจริยธรรมที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

ทิตนา แคมมณี (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรมหมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ประมวลจากการประชุมระดมความคิดสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับ ประคองใจ ให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี และเป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดี มีความสงบเย็นภายใน

Dewey (1975, p. 12) ได้กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรม คือ หลักความประพฤติที่ดีมีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดีโดยเน้นที่รายบุคคลเท่ากับที่ตระหนัก ถึงผลทางสังคมที่จะดำรงรูปแบบของสังคมนั้น ดังนั้น หลักจริยธรรมจึงไม่มีใคร คนใดคนหนึ่งผูกขาดการตัดสินใจ ไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติ ไม่สร้างรูปแบบเฉพาะผูกขาดหรือวิถีชีวิตเพียง อย่างใดอย่างหนึ่ง การแปลความหมายคุณธรรมในชีวิตสังคมซึ่งเต็มไปด้วยการเร่รุดหน้าที่จะสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลโดยเน้นความสำคัญในด้านจิตใจในการจัดจริยศึกษา

Kohlberg (1976, p. 5) ได้ให้ คำจำกัดความไว้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคมและทำให้บุคคลมีการพัฒนา จนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเองมาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก

จากความหมายของคำว่าคุณธรรมที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะของความดีงามทั้งหลายที่เกิดจากการเรียนรู้เพิ่มขึ้นฝังไว้ในตัวบุคคลใช้ยึดถือปฏิบัติตนอันส่งผลให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคมมีความสุข

ส่วนคำว่า “จริยธรรม” นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายประเด็นด้วยกัน ดังนี้

ณรงค์ โชควัฒนา (2541, น. 2) ว่า จริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความเห็นอกเห็นใจมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ตกทุกข์ได้ยาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบ

ปราชนู กัลลาฬถ (2544, น. 314) ให้ความหมายจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง เกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, น. 9) ให้ความหมายจริยธรรม คือ สิ่งที่พึงประพฤติ ปฏิบัติ มีพฤติกรรมที่พึงต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติ สำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรัก สามัคคี เกิดความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม

วิลาสลักษณ์ ชั่ววลี (2552) ให้ความหมายคุณธรรม จริยธรรม ไปด้วยกันว่า เป็นสิ่งที่สังคมเห็น ว่าเป็นสิ่งที่ดีและการตัดสินใจเลือกกระทำหรือแก้ปัญหาที่แสดงถึงการมีจริยธรรมที่สูงกว่าเพื่อใช้เป็น แนวทางในการประพฤติให้อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็น

นงลักษณ์ ใจฉลาด (2553, น. 13) สรุปความหมายของจริยธรรมว่าการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดง ออกมาด้วยความบริสุทธิ์ใจและปราศจากเงื่อนไขเพื่อประโยชน์แห่งตนและสังคม

วนิดา มัชวงศ์ (2554, น. 23) ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนา ปรัชญา ขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากคำสอนทางศาสนา มีส่วนสร้างจริยธรรมให้กับสังคม คนมีจริยธรรมเพราะมีแรงจูงใจ มีความประพฤติดีโดยมีค่านิยม ศีลธรรม และคุณธรรมที่สังคมยอมรับและให้การสนับสนุน มีผลทำให้เกิดความพอใจและยินดีในการ กระทำของตนเองด้วยการแสดงออกถึงคุณงามความดี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความร่วมมือกัน กระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตัวและเพื่อความสงบสุข ของสังคม จริยธรรมจึงเป็นเครื่องชี้นำบุคคลในสังคมที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขและยังเป็นเครื่องที่ปกป้องถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ได้แสดงออกมา

Kohlberg (1976, pp. 4-5) กล่าวว่า จริยธรรม เป็นพื้นฐานของความยุติธรรมถือเอาการกระจาย สิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับ ทั่วไปแต่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็น สาภักที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้งกัน เป็นอุดมคติดังนั้นพันธะทางจริยธรรมจึง เป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

จากความหมายของจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม คือ หลักการปฏิบัติตนตาม คุณธรรมที่มีอยู่ในตัวบุคคล คนที่มีคุณธรรม เจริญงอกงามในจิตใจย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม จริยธรรมออกมาในทางที่ดี ที่สังคมยอมรับและเชื่อว่าดีแล้ว

ดังนั้นสรุปโดยภาพรวมคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งควบคู่กันไป คนมีคุณธรรมดีย่อมส่งผลให้มี จริยธรรมดี นั่นคือ คุณธรรมเป็นนามธรรมที่อยู่ภายในจิตใจคนนั้น จริยธรรมเป็นการปฏิบัติตนตาม คุณธรรมที่มีในจิตใจ คนที่มีคุณธรรมในใจดีก็ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมออกมาดีนั่นเอง

2.3.2 ความหมายของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

คำว่า “พัฒนา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ การพัฒนาจึงหมายถึงการทำให้เจริญ

การพัฒนาเป็นกระบวนการทำให้เจริญก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่พึงปรารถนา การพัฒนาสามารถมองได้ว่า เป็นทั้งสื่อและจุดหมายปลายทาง ในฐานะสื่อการพัฒนาเป็นกระบวนการ หรือเป็นหลักการในการปฏิบัติงาน ส่วนในฐานะจุดหมายปลายทางการพัฒนาเป็นหลักการที่ได้รับการ ยอมรับหรือเป็นอุดมการณ์ที่พึงปรารถนา ซึ่งสามารถไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีกับสิ่งที่มุ่งหวังไว้ได้

การพัฒนาเกิดขึ้นจากความจำเป็นที่ว่าสภาพเดิมของสิ่งที่มีอยู่นั้น ไม่เป็นที่พึงปรารถนาอีกต่อไป จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงใหม่เพื่อให้เป็นที่พึงปรารถนา แก่ส่วนรวมนอกจากนี้การพัฒนาจากสมมติฐาน ที่ว่าสภาพของสิ่งที่เป็นอยู่ได้เปลี่ยนแปลงหันเหไปจากระเบียบเดิม ทำให้เกิดปัญหาและมีผลกระทบต่อ ส่วนรวม ดังนั้นจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงให้ดีขึ้นเหมือนเดิมหรือดีกว่าเพื่อไม่ให้มีผลกระทบในเชิงลบต่อส่วนรวมอีกต่อไป

จำนง อติวัฒน์สิทธิ (2541, น. 70) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม คือ เป็นกระบวนการในการปลูกฝัง ให้เกิดความเจริญงอกงามทางจริยธรรมแก่บุคคล ให้บุคคลมีความประพฤติและการปฏิบัติสอดคล้องกับ ระเบียบแบบแผนและบรรทัดฐาน ที่สังคมบัญญัติไว้ และให้สอดคล้องกับศีลธรรมอันดีงามทางศาสนา แนวทางการพัฒนาจริยธรรมที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างจิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกที่รับผิดชอบ และรู้จักแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำออกจากกันด้วยตนเองให้เกิดขึ้นอย่างถาวรในจิตใจของบุคคล

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง กระบวนการในการปลูกฝังให้เกิดความเจริญงอก งามทางคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคคล และเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความเจริญรุ่งเรืองและบรรลु จุดประสงค์ที่วางไว้

2.3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ทฤษฎีทางจริยธรรมในที่นี้จะได้นำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก ทฤษฎีความเฉลียวฉลาดเชิงจริยธรรม และทฤษฎีต้นไม้งเชิงจริยธรรม

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ เป็นผู้ริเริ่มความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความฉลาด ที่จะทำให้อารมณ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการ ทางสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ เขาเชื่อว่าจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน (Complex Process) ระหว่าง ความรู้ ความรู้สึก และการสร้าง ในการศึกษาค้นคว้าเขาพบว่าเด็กจะพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้น สูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กจะบรรลุถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุ ประมาณ 8 – 10 ปี เช่นกัน เพียเจต์ได้แบ่งขั้นการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง 2 ขวบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีความสามารถ ในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับบำบัดโดยไม่คำนึงถึง กาลเทศะ เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง เริ่มตั้งแต่อายุ 2 ถึง 8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นปฏิบัติ ตามคำสั่ง มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือสิ่งที่ตนต้องการทำตาม

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม เมื่อเด็กพบว่ากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่บ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมแตกต่างกัน เด็กจะตัดสินใจเลือกเกณฑ์เองโดยปรับเกณฑ์ทั้งหลายเข้าด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

Kohlberg (1976, p. 405) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยศึกษาตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์แล้วพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ส่วนมากไม่ได้บรรลุถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุ 10 ปี แต่จะมีพัฒนาการอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี โคลเบอร์กเชื่อว่าการบรรลุภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกทางการให้เหตุผลทางจริยธรรม ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเหตุผลที่ลึกซึ้งบริสุทธิ์ มีลักษณะเป็นสากล กว้างขวาง มีหลักการไม่ขัดแย้ง ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ

โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconvention Level) เป็นระดับที่บุคคลดำเนินตามบทบาทถูกต้องและไม่ถูกต้อง บุคคลจะสนองตอบกฎเกณฑ์โดยกระทำตามที่มีอำนาจเหนือตน และพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถูกลงโทษหรือการได้รับรางวัล พัฒนาการระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ช่วงอายุ 2 – 7 ปี ในขั้นนี้จะใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษในการกระทำ เด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือตน และอยู่ใต้อำนาจของผู้ใหญ่เพราะกลัวการถูกลงโทษ ถ้าถูกลงโทษในสิ่งที่กระทำ เด็กจะไม่กระทำอีก แต่ถ้าไม่ได้รับการลงโทษในสิ่งที่กระทำเขาจะกระทำอีก

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) ช่วง 7 – 10 ปี ในขั้นนี้เด็กไม่ได้คิดว่ากฎระเบียบเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว ถือความพอใจของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจ การกระทำตามใจตนเอง จะเห็นความสำคัญของการได้รางวัลหรือคำชมเชยซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำความดี

2. ระดับกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นระดับที่เด็กจะเห็นความสำคัญของหน้าที่ ความรับผิดชอบของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ครอบครัว กลุ่มชนหรือชาติ เด็กจะสนับสนุนการกระทำและอ้างเหตุผลสนับสนุนตามสังคม รู้จักรักษากฎเกณฑ์ จะไม่กระทำความผิดเพราะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ พัฒนาการระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นทำตามสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี (The Interpersonal Concordance Orientation) ช่วงอายุ 10 – 13 ปี ในขั้นนี้เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่คนดีควรกระทำเด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วยและพอใจเพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนฝูงเพราะต้องการยอมรับจากผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นการกระทำตามหน้าที่และระเบียบทางสังคม (The law and order Orientation) ช่วงอายุ 13 – 16 ปี ขั้นนี้ความคิดขยายกว้างขึ้นครอบคลุมถึงระเบียบสังคมทั่วไป บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติตามกฎหมายของกลุ่มสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมของตน

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์หรือระดับหลักการ (Post conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจถึงค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์ที่นำไปใช้โดยพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่แตกต่างกันออกไป พยายามเลียนแบบค่านิยมทางศีลธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเหมาะสมและเที่ยงธรรม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีเหตุผลและการเคารพตนเอง หรือขั้นทำตามสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) ช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป ในช่วงนี้จะเห็นความสำคัญของคนหมู่มากความถูกต้องเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงค่านิยมเฉพาะตัวบุคคล โดยคำนึงถึงสภาพการณ์และกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลซึ่งได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ มีทัศนคติต่อกฎเกณฑ์ในลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสมกว่า เคารพมติที่มาจากการลงความเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย และมีข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกัน บุคคลจะทำตามสัญญาที่ให้กับผู้อื่น คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และเห็นค่าแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle orientation) เป็นขั้นในวัยผู้ใหญ่ บุคคลมีความคิดรวบยอดทางนามธรรมเกี่ยวกับการสากล ความถูกต้อง คือ ความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นได้พิจารณาโดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวางตามหลักสากลของผู้ที่เจริญแล้ว คำนึงถึงประโยชน์ของมนุษยชน มีความเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน คุณธรรมในขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ในบุคคลที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูงมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวาง

โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้นจากขั้นที่ 1 ไปจนถึงขั้นที่ 6 จะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการให้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นได้นั้นจะต้องการความสามารถจากขั้นที่ต่ำกว่า และต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือเข้าใจประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นสูงมีมากขึ้นเหตุผลขั้นที่ต่ำว่ากก็จะถูกใช้น้อยลงและละทิ้งไปในที่สุด พัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องไปถึงขั้นสูงสุด อาจจะหยุดชะงักอยู่ในขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลนั้นๆ

3. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่งและมีสุขของคนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, น. 19-20) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่ ราก ลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้

ส่วนแรก คือ ราก

แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการได้แก่

1. สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตกกังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

2. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget

3. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สอง คือ ลำต้น

เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1. ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทักษะคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์ – โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าดีงามส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนสามารถในการอดได้ รอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

4. ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชค เคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนุได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งซึ่งแสดงพฤติกรรมทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, น. 20 - 21) คือ

1. พฤติกรรมของคนดี ประกอบไปด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่

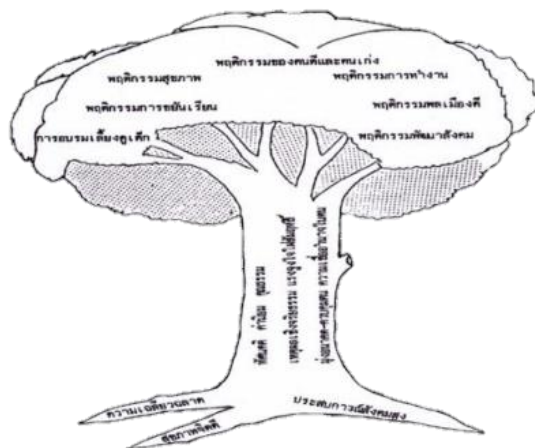
1.1 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์ เป็นต้น

2. พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบไปด้วย 2 พฤติกรรมหลักได้แก่

2.1 พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น

2.2 พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาของผู้อื่นและสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสา ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมระบุจิตลักษณะ 8 ประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย.ปรับปรุงจาก ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. (น. 21), โดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2538 โดย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

2.3.4 การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ประเวศ วะสี (2550, น. 3-5) กล่าวถึงระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ว่า อุปสรรคของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คือ ระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง เน้นว่าวิชาอะไร ได้ใช้ตำราอะไร สอบวิชาอะไร และสำเร็จวิชาอะไร เรื่องนี้ท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ พุดมา 20-30 ปี ว่าเป็นการศึกษาแยกส่วน แยกการศึกษาจากชีวิต เด็กไม่ยอมคุยกับพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีความรู้ในตัวมานานจะเรียนรู้ วิจิต ศรีสะเกษอ่าน กล่าวว่า หากนำจริยธรรมไปทำเป็นวิชา จริยธรรมก็จะไม่เกิดเพราะจริยธรรมไม่ใช่วิชา ท่านอาจารย์พุทธทาสจะย้ำว่า การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การปฏิบัติและได้ผลจากการปฏิบัติที่เรียกว่า ปฏิเวธ คือผลจากการปฏิบัติ

วิจิต ศรีสะเกษอ่าน (2550) ได้กล่าวตอนหนึ่งในการประชุมและปาฐกถาพิเศษ เรื่อง พลังเยาวชน เพื่อสร้างคุณธรรมว่า โรงเรียนแต่ละแห่งต้องสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เน้นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจเพื่อให้ได้เด็กที่มีความรู้ อยู่ดีมีมีความสุข

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550, น. 20) ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 6 ประการคือ

1. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต
3. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
4. ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
5. ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
6. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สำหรับแนวการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วิจารย์ พานิช (2550) ได้ให้แนวคิดว่า การจัดการความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำเป็นต้องเน้นผู้ปฏิบัติ คือเป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม เอาประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้กัน คือเน้น (Knowledge Sharing) ความรู้ปฏิบัติด้านคุณธรรมแต่ไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนแค่การเล่าเรื่อง ต้องมีการจัดบันทึกขุมความรู้ (Knowledge Assets) เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วยแล้ว รวบรวมเอามาสังเคราะห์เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ซึ่งสมุน อมรวิวัฒน์ (2549, น. 15) กล่าวถึง ขุมความรู้หรือปัญญาธรรมว่า เป็นหลักการระบบความเชื่อที่คนได้รวบรวมจากประสบการณ์อันยาวนานและได้ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างแยบยลและกลมกลืนกัน การสั่งสอน อบรม บ่มนิสัย เป็นวิธีการสอนแบบไทยที่น่าจะนำมาใช้พัฒนาจิตใจ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น. 169-170) ได้กล่าวถึง การวัดจริยธรรมว่า การพัฒนาจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดมาแต่กำเนิด แต่จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่คุณภาพในการเรียนรู้และสั่งสมจริยธรรมแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนมีสำนึกทางจริยธรรมตั้งแต่เล็กๆ บางคนโตแล้วยังไม่มีสำนึกทางจริยธรรม โครงสร้างทางสมอง โครงสร้างการรับรู้ และโครงสร้างของการมีสำนึกบาปบุญคุณโทษ เป็นสิ่งสำคัญมากที่ก่อร่างสร้างมนุษย์แต่ละคนให้เป็นตัวตนคนหนึ่ง ให้คนภูมิใจและเสียใจในความเป็นตัวตนของตน ผลจากโครงสร้างทางสมองและอวัยวะสั่งการของร่างกายให้คนแสดงออกทางจริยธรรมแตกต่างกัน หลายคนจึงยกให้เป็นผลมาจากยีน (Genetic) แต่ก็ให้น้อยกว่าสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสภาพของสังคมทั้งหลายที่คนนั้นเจริญเติบโตขึ้นหรือได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้นๆ ครอบครั้ว เพื่อน โรงเรียน สื่อ ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมอย่างมาก

นภาพร ณ เชียงใหม่ และคนอื่นๆ (2547) ได้กล่าวถึงบทความเรื่อง “คุณธรรม จริยธรรมสามารถสอนได้หรือไม่” โดยเป็นบทความที่ลงตีพิมพ์ใน The wall Street Journal) ได้กล่าวการเปิดสอนวิชาคุณธรรม จริยธรรมไม่สามารถสอนได้ ในเวลานั้นมีนักจิตวิทยาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนคุณธรรม จริยธรรม ชื่อ James Rest ได้ออกมาเขียนบทความโต้แย้ง โดยนำแนวคิดของนักปรัชญาชื่อ โซเครตีส (Socrates) ที่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องประพฤติดและจะต้องกระทำ ความรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องสอนได้ซึ่งมุมมองในงานวิจัยของ James Rest ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาได้สรุปเทคนิคการสอนเกี่ยวกับพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมี ดังนี้

1. การแสดงออกที่ปรากฏของคนวัน 20 – 30 ปี ในปัจจุบันนับเป็นเรื่องที่สำคัญของการสอน เพื่อสร้างกลยุทธ์การแก้ปัญหาพื้นฐานในเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมของคน

2. การเปลี่ยนแปลงนี้เชื่อมโยงกับพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงที่ว่าบุคคลจะรับรู้สังคมอย่างไร เขาและเธอจะมีบทบาทในสังคมอย่างไร

3. ขยายไปที่ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีความสำคัญกับจำนวนปีของการศึกษาภาคปกติ

4. ความพยายามจัดการศึกษาแบบทางการในหลักสูตรมีอิทธิพลที่รับรู้ถึงปัญหาคุณธรรม จริยธรรมมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลที่สามารถแสดงถึงผลกระทบของการกระทำ

5. การศึกษาชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของคน อิทธิพลจากการรับรู้คุณธรรม จริยธรรมและการตัดสินใจต่างๆ ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.3.5 วิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ชำระ วุฒิจันทร์ (2524, น. 76-77) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษา เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรมครบถ้วน สมควรตามความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติจะต้องมีการดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ ทั้งนอกโรงเรียนและในโรงเรียน จะยกภาระให้แก่โรงเรียนหรือสถานศึกษา เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แนวทางวิธีการตลอดจนหัวข้อธรรมหรือสังกัดของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ก็จะต้องตรงกันทั้งสังคมนอกโรงเรียนและในโรงเรียนด้วย แหล่งหล่อหลอมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา โดยส่วนรวมนี้นี้

1. บิดามารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำกรปลูกฝังหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม นักการศึกษาได้ศึกษาผลกระทบของการเลี้ยงดูเด็กแบบต่าง ๆ ต่อความมีคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการรักจากการเลี้ยงดูมากมีลักษณะความรับผิดชอบวินัยทางสังคมและความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กที่ได้รับการรักจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองน้อย เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีลักษณะ เชื้อพอง สุภาพ เอื้อเฟื้อ แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัว ใจน้อย และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่เลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยจะไม่เชื่อฟังไม่มีความรับผิดชอบและขาดสมาธิ เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลเป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าวรู้จักรับผิดชอบชั่วดีรู้สึกละอายเมื่อทำผิด

2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้ เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบ มากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง ถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมากเด็กจะมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

3. เพื่อน ๆ ของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมบางอย่างให้เด็กได้รับรู้ รับไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้อยตามเพื่อน ๆ ได้ โดยเฉพาะในวัยรุ่นการทำอะไรตามเพื่อนจะเห็นได้ชัดที่สุด การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมีใช้มาจากเพื่อนเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังสามารถมาจากการได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กในวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อน ๆ ดังกล่าวนี้นี้รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้วย

4. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กนักเรียนอยู่นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้มอบให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยมตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษา หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ตลอดไปถึงภาพยนตร์ บทเพลงหนังสืออ่านเป็นทั้งเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัย และในขณะเดียวกัน ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจในด้านที่จะช่วยปลูกฝังความมีจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนแล้ว ยังอาจเป็นเครื่องมือทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามไว้ด้วย

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างที่ดีงามของครู อาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้น ใช้วิธีการหล่อหลอมดังที่กล่าวมาในข้างต้นด้วยวิธีการใช้นิทานวรรณคดีหรือข่าวสารจากชีวิตจริง การใช้วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง แผนโปรงใส การอธิบาย การเทศนา การตักเตือน การสนทนา การยกย่องสรรเสริญ การชมเชย การแก้ไขและการวิจารณ์ข้อบกพร่อง

สรุป วิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะสำเร็จลงได้ด้วยดีก็ด้วยความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เพื่อน ๆ ของเด็ก ๆ ผู้นำทางคุณธรรมจริยธรรมในหมู่บ้าน สื่อมวลชนและสถานศึกษา

2.4 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.4.1 ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 (21st) หมายถึง ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ.2001 – ค.ศ.2100 หรือ พ.ศ.2544 – พ.ศ.2643 (ทรูปลูกปัญญา, 2552) ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

Pearson Education, Inc. (2009) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความสามารถพิเศษที่เด็กจะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถเตรียมตัวสำหรับความท้าทายในการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะที่สำคัญที่นักเรียนพึงมีเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต

วิจารณ์ พานิช (2555, น. 18-19) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะการดำรงชีวิตที่คนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงอย่างมีประสิทธิภาพ

วิภาวี ศิริลักษณ์ (2557, น. 15) ได้ให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความสามารถที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความท้าทายของสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

จากความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความสามารถและทักษะที่สำคัญที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต

2.4.2 ที่มาและความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตและทำงานในระบบสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึง ความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2555, น. 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูเพื่อศิษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ 19

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2556, น. 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า วรรณกรรมด้านการศึกษาร่วมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร กล่าวคือ มีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4C คือความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็น สิ่ง “ต้อง” มีมากกว่า “น่าจะ” มีขณะที่บางทักษะถือ เป็นทักษะชุดใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication TechnologiesICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถสรุปว่าเหตุผล 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั่นคือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

Kay K (2012) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ซึ่งมีเหตุผลอยู่สามประการด้วยกันคือ ประการแรก ทักษะเหล่านี้ไม่ได้ถูกบรรจุในหลักสูตร หรือถูกประเมินเลย บางคนอาจจะเกิดทักษะนี้โดยบังเอิญจากชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ในการทำงาน ประการที่สอง ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน องค์กร มีการปรับโครงสร้างการบริหารให้

เป็นแนวราบ เพิ่มการใช้เทคโนโลยี สร้างระบบงานที่ยืดหยุ่นและกระจายความรับผิดชอบให้พนักงาน ระดับปฏิบัติการมากขึ้น ประการที่สาม สำหรับผู้ที่เริ่มทำงานใหม่ๆก็ถูกคาดหวังว่าจะสามารถใช้ทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 อธิบายทักษะหลายอย่างที่เป็นของใหม่ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความ ยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

วรางคณา ทองนพคุณ (2556, น. 8-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยรวมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการ เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ เพื่อใช้ในการ ดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่าย องค์การความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21

นันทวัน จันทร์กลั่น (2557, น. 20) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า การกำหนดความสำคัญ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี การจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการ ทั้งด้านศาสตร์ต่างๆ และบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนและชีวิตจริง

จากแนวคิดความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่ เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเตรียมคนไปเผชิญการ เปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ใน ด้านรูปแบบเศรษฐกิจการพึ่งพาอาศัยในที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

2.4.3 กรอบความคิดหลักสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนด แนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยรวมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพ ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ คือ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ทักษะ ความ เชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงใน ปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงาน และการดำเนินชีวิต

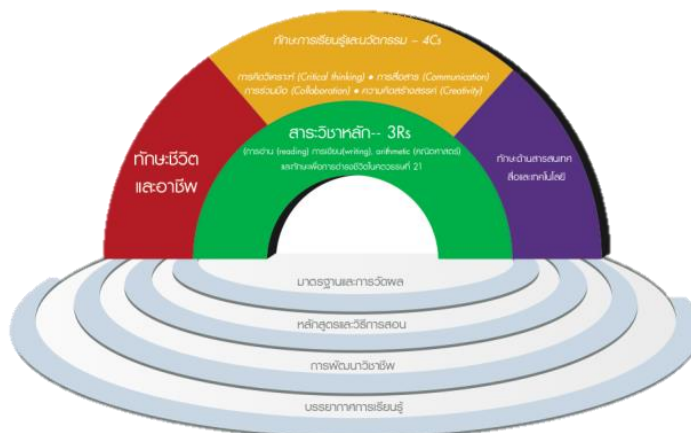
กรอบแนวคิดเชิงมโนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Model of 21st Century Outcomes and Support Systems) ซึ่งเป็นที่

ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง

เพื่อให้เห็นถึงฐานความคิดและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ที่ชัดเจนจึงได้มีองค์กรและหน่วยงานทางวิชาการ ได้ให้กรอบความคิดเชิงโมเดลเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ดังต่อไปนี้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, 2554, น. 118-137)

1. กรอบความคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ปรับปรุงจาก 21st Century Skills - Rethinking How Student Learn ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (น. 34), โดย James Bellanca, Ron Brandt Editors วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ แปล, 2556, กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส. 2556 โดยโอเพ่นเวิลด์ส.

1.1 วิชาแกน (core subject) พระราชบัญญัติการศึกษาพื้นฐานถ้วนหน้า ค.ศ.2001 (No Child Left Behind Act of 2001) ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดวิชาแกนที่จำเป็นต้องเรียนรู้ไว้ คือ วิชาภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หน้าที่พลเมือง การปกครอง เศรษฐศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

1.2 เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 เนื้อหาในสาขาใหม่ๆ ที่สำคัญต่อความสำเร็จในที่ทำงาน และชุมชน แต่โรงเรียนต่างๆ ในทุกวันนี้ไม่ได้เน้นในการนำไปสอน ได้แก่ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง และความตระหนักในสุขภาพและสวัสดิภาพ

1.3 ทักษะการเรียนรู้และการคิด นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการแล้วนักเรียนจำเป็นต้องรู้จักวิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักใช้สิ่งที่เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้และการคิด ประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการเรียนรู้ตามบริบท และทักษะพื้นฐานด้านข้อมูลและสื่อ

1.4 ความรู้พื้นฐานไอซีที (ICT literacy) ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบริบทของการเรียนรู้วิชาแกน นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและทักษะ และจะได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรม และการร่วมมือทำงาน

1.5 ทักษะชีวิต ครูที่ดีย่อมรู้จักสอดแทรกทักษะชีวิตในบทเรียน ทักษะชีวิตที่สำคัญที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีจริยธรรม การรู้จักรับผิดชอบ ความสามารถในการปรับตัว การรู้จักเพิ่มพูนประสิทธิภาพของตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ทักษะในการเข้าถึงคน ความสามารถในการชี้นำตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

1.6 การประเมินในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลที่แท้จริงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การประเมินนี้ต้องวัดผลลัพธ์สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ วิชาแกน เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้และการคิด ความรู้พื้นฐานไอซีที และทักษะชีวิต การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควรทำควบคู่ไปกับการประเมินวิชาแกนเพราะการประเมินที่แยกขาดกันจะบั่นทอนเป้าหมายในการหลอมรวมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับวิชาแกน เทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยให้การประเมินให้มีประสิทธิภาพ มีความยั่งยืน และเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง แบบทดสอบมาตรฐานเพียงอย่างเดียวใช้วัดทักษะและความรู้ที่เรียนได้ไม่ก็อย่าง การประเมินต้องผสมผสานให้สมดุลระหว่างแบบทดสอบมาตรฐานที่มีคุณภาพ กับการประเมินในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพจึงจะเกิดเป็นเครื่องมืออันทรงพลังสำหรับครูและนักเรียนในการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จ

2. กรอบความคิด ห้องวิจัยการศึกษาเขตภาคกลางตอนเหนือ (NCREL) และกลุ่มเมทีริ (Metiri Group) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

2.1 ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล ได้แก่

- 1) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และเทคโนโลยี
- 2) ความรู้พื้นฐานเชิงทักษะการและข้อมูล
- 3) ความรู้พื้นฐานทางพฤติกรรมและจิตสำนึกต่อโลก

2.2 การคิดเชิงประติมากรรมได้แก่

- 1) ความสามารถในการปรับตัว
- 2) การจัดการความซับซ้อน
- 3) ความสามารถในการขึ้นนำตนเอง
- 4) ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์
- 5) ความกล้าเสี่ยง
- 6) การคิดระดับสูง
- 7) การใช้เหตุผลที่ดี

2.3 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ
- 2) ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 3) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง
- 4) การสื่อสารแบบโต้ตอบ

2.4 การเพิ่มผลิตผลระดับสูง ได้แก่

- 1) การจัดลำดับความสำคัญ
- 2) การวางแผน
- 3) การจัดการเพื่อมุ่งผลลัพธ์
- 4) การใช้เครื่องมือจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและเหมาะสม

3. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

3.1 ความสามารถในการใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพรู้จักใช้ภาษาสัญลักษณ์ และเนื้อหาข้อความอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความสามารถด้านปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มที่หลากหลาย โดยมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือและทำงานเป็นทีม จัดการและแก้ไขความขัดแย้ง

3.3 ความสามารถในการโต้ตอบโดยอิสระ โดยคำนึงถึงภาพรวม วางแผนชีวิตและดำเนินตามโครงการส่วนตัวที่วางไว้ ปกป้องและยืนยันสิทธิ ผลประโยชน์ ข้อจำกัด และความต้องการ

4. กรอบคิด สภาผู้นำแห่งชาติเพื่อการศึกษาเสรีและสัญญาของอเมริกา (LEAP) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

4.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์และโลกทางกายภาพและโลกธรรมชาติได้แก่ในเรื่อง วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา และศิลปะ โดยเน้นการศึกษา เพื่อตอบคำถามสำคัญ ทั้งในยุคนี้อและที่คงอยู่ทุกยุคทุกสมัย

4.2 ทักษะทางปัญญาและเชิงปฏิบัติได้แก่ การตั้งคำถามและการวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารด้วยการเขียนและพูด ความรู้พื้นฐานในเรื่องปริมาณ ความรู้พื้นฐาน ในข้อมูลข่าวสาร การทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหา โดยมีการฝึกปฏิบัติให้ทั่วทุกหลักสูตร ในลักษณะที่มีความท้าทายของปัญหา โครงการและมาตรฐานการปฏิบัติ และประเมินผล

4.3 ความรับผิดชอบส่วนตัวและต่อสังคม ได้แก่ ความรู้และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

4.4 การเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้แก่ การสังเคราะห์และความสำคัญขั้นสูงในการศึกษาทั่วไป และเฉพาะทาง โดยอาศัยผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และความรับผิดชอบในสภาพแวดล้อมใหม่ และปัญหาที่ซับซ้อน

5. สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

5.1 ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยนักเรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตความรู้ และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลผลิตและกระบวนการโดยใช้เทคโนโลยี ในด้าน

- 1) การประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกระบวนการใหม่
- 2) การสร้างงานที่เป็นต้นแบบเพื่อสื่อถึงตัวตนหรือกลุ่ม
- 3) การใช้โมเดลและการจำลองเพื่อสำรวจระบบและปัญหาที่ซับซ้อน
- 4) การหาแนวโน้มและคาดการณ์ความเป็นไปได้

5.2 การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โดยนักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลและสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลเพื่อสื่อสารและทำงานร่วมกัน รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกลสำหรับตนเอง และผู้อื่น ด้วยการกระทำต่อไปนี้

- 1) การมีปฏิสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือ และเผยแพร่งานร่วมกับเพื่อนผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลอื่นๆ โดยใช้สื่อดิจิทัลและสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลต่างๆ
- 2) การสื่อสารข้อมูลและความคิดไปสู่ผู้รับจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ
- 3) การพัฒนาความเข้าใจทางวัฒนธรรมและจิตสำนึกต่อโลกด้วยการคลุกคลีกับผู้เรียน จากวัฒนธรรมอื่น

- 4) การช่วยเหลือสมาชิกในโครงการให้ผลิตผลงานที่เป็นต้นแบบและช่วยแก้ไขปัญหา

5.3 ความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูล โดยนักเรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม ประเมิน และใช้ข้อมูล ในด้าน

- 1) การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น

2) การค้นหา จัดระเบียบ วิเคราะห์ ประเมิน สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรม จากแหล่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ

3) การประเมินและคัดเลือกแหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลตามความเหมาะสมกับภารกิจนั้น ๆ

4) การประมวลข้อมูลและรายงานผล

5.4 การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ โดยนักเรียนสามารถแสดงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อวางแผนและวิจัย บริหารโครงการ แก้ปัญหา และตัดสินใจจากข้อมูล โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลและแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่เหมาะสม ในด้าน

1) การกำหนดและนิยามปัญหาที่แท้จริงและกำหนดคำถามสำคัญเพื่อการค้นคว้า

2) การวางแผนและบริหารกิจกรรมเพื่อหาคำตอบหรือทำโครงการให้ลุล่วง

3) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบ และ/หรือเพื่อตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล

4) การใช้กระบวนการต่าง ๆ และแนวทางที่หลากหลายเพื่อสำรวจทางเลือกอื่น ๆ

5.5 ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) โดยนักเรียนสามารถแสดงความเข้าใจ ประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม และตามครรลองกฎหมาย ด้วยการ

1) การสนับสนุนและฝึกใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย และอย่างรับผิดชอบ

2) การแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ การเรียนรู้ และการเพิ่มผลผลิต

3) การแสดงให้เห็นว่าตนเองรู้จักรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4) การแสดงความเป็นผู้นำในฐานะพลเมืองดิจิทัล

5.6 การใช้งานเทคโนโลยีและแนวคิด โดยนักเรียนสามารถแสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจแนวคิดระบบ และการทำงานของเทคโนโลยี

1) ความเข้าใจและการใช้ระบบเทคโนโลยี

2) การเลือกและใช้โปรแกรมประยุกต์อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การแก้ไขปัญหาของระบบและโปรแกรมประยุกต์ได้

4) การรู้จักใช้ความรู้ที่มีในปัจจุบันเพื่อเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีใหม่ๆ

6. กรอบความคิด ของ ดีดี (Dede) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

6.1 ความคล่องแคล่วในการใช้สื่อหลายรูปแบบ เป็นการประเมินค่าสื่อแต่ละแบบตามประเภทของการสื่อสาร กิจกรรม ประสบการณ์ และการแสดงออก

6.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการแสวงหา กลั่นกรอง และสังเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น แทนที่จะค้นหาและดูดซับข้อมูลจากแหล่งที่ดีที่สุดเพียงแหล่งเดียวด้วยตามลำพัง

6.3 การแสดงออกผ่านการนำเสนอที่ไม่เป็นลำดับเชิงเส้น เป็นการจำลองเรื่องราวและสร้างเว็บเพื่อบรรยายความเข้าใจแทนที่จะเขียนเป็นรายงาน

6.4 การร่วมออกแบบโดยครูและนักเรียน เป็นการปรับรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้เข้ากับความต้องการและความชอบของแต่ละคน

7. กรอบความคิด 5 จิตเพื่ออนาคต (Five minds for the Future) ของ Howard Gardner ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

7.1 จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined Mind) เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น ปรับปรุงประยุกต์ สิ่งที่เราเรียนมา และพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7.2 จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) เป็นการสังสม ต่อยอด และสร้างนวัตกรรมความรู้ โดยการเลือกสรรข้อมูลที่สำคัญจากแหล่งข้อมูลที่มาหลายหลากหลาย แล้วจัดกระทำข้อมูล ทำความเข้าใจกับข้อมูลและประเมินข้อมูล โดยปราศจากอคติ แล้วผสมผสาน(สังเคราะห์) ข้อมูลนั้นให้เป็นข้อมูลใหม่ที่มีความหมายต่อตนเองและผู้อื่น

7.3 จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind) เป็นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆที่แตกต่างไปจากเดิม

7.4 จิตแห่งความเคารพ (Respectful Mind) เป็นการเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็นทั้งของบุคคลและกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย อย่างเห็นอกเห็นใจ และเป็นไปในทางสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกับคนที่แตกต่างกัน

7.5 จิตแห่งจริยธรรม (Ethical Mind) เป็นการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตอบสนองประโยชน์ส่วนตน Gardner ได้กล่าวว่า “บุคคลจะสามารถเอาตัวรอดและประสบความสำเร็จทั้งในด้าน การทำงาน และการดำเนินชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้จะต้องมีจิตทั้ง 5 ประการ ประกอบรวมอยู่ในตัวของคนๆนั้น นอกจากนี้จิตทั้ง 5 ยังจะช่วยจรรโลงให้สังคมโลกในอนาคตเป็นสังคมที่น่าอยู่มากยิ่งขึ้น” แสดงให้เห็นว่า Gardner เน้นว่าจิตทั้ง 5 นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อมนุษย์ในโลกยุคใหม่ โดยที่บุคคลจะต้องมีครบทั้ง 5 จิต จะขาดจิตใดจิตหนึ่งไปเสียไม่ได้ เพราะจิตทั้ง 5 มีผลต่อการพัฒนาตัวบุคคลทั้งในแง่การทำงาน การดำเนินชีวิต และสังคมโดยรวม ซึ่งจิตทั้ง 5 จะกลายเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชน สังคม และประเทศชาติให้ก้าวไปสู่จุดหมายของชาติ และยืนหยัดในกระแสของการแข่งขันในโลกยุคใหม่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

จากกรอบแนวคิดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดและยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ด้วยกัน 3 ด้านประกอบด้วย

1. ความรู้พื้นฐาน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ความรู้เกี่ยวกับโลก, วิชาแกนหลัก, ความรู้เกี่ยวกับการเงิน, เศรษฐศาสตร์, ธุรกิจ, ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี, ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

2. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้แก่

2.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

2.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี

2.3 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว, การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ,ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม, การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ , ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

3. การประเมิน และระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21

2.5 ข้อมูลสภาพพื้นที่ที่ทำวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม

1. ที่ตั้ง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 105.5 ล้านไร่ หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศมีอาณาเขตทิศเหนือและทิศตะวันออกจดประเทศสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้จดประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออกจดภาคเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด มีสภาพทั่วไปของกลุ่มจังหวัดที่สำคัญสรุป ดังนี้

ที่ตั้งและอาณาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำชีที่อยู่ตอนกลางของพื้นที่และที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่โดยทางทิศตะวันตกและทิศเหนือจะมีสภาพเป็นภูเขา เทลาดมาทางทิศตะวันออก และมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดจังหวัดสกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. สภาพสังคม

2.1 ด้านการศึกษา สภาพการศึกษาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ถือได้ว่ามีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาที่พร้อมจะให้บริการทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอีสาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านไผ่ รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาของของภาคเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยเอเชียบัตินิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถาบันกวดวิชาของภาคเอกชน ซึ่งมีการเปิดสอนทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศจำนวนมาก รวมถึงยังเป็นที่ตั้งของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 6 ขอนแก่นที่พร้อมจะสนับสนุนให้กับภาคแรงงาน

2.4 การท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานและธรรมชาติ ซึ่งกระจายในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ พระธาตุขามแก่น ปราสาทเปือยน้อยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูเก้า – ภูพานคำ เชื้อนอุบลรัตน์ เป็นต้น จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ พระธาตุนาค พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูพาน – ภูพานคำ เชื้อนอุบลรัตน์ เป็นต้น จังหวัดสกลนคร ได้แก่ พระธาตุนาค พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูพาน – ภูพานคำ เชื้อนอุบลรัตน์ เป็นต้น จังหวัดยโสธร ได้แก่ พระธาตุนาค พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูพาน – ภูพานคำ เชื้อนอุบลรัตน์ เป็นต้น จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ พระธาตุนาค พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภูพาน – ภูพานคำ เชื้อนอุบลรัตน์ เป็นต้น

จากสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสารในโลกยุคไร้พรมแดน ทำให้มนุษย์รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้จากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ตลอดจนการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการรับวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้และนำไปปฏิบัติโดยไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งไหนถูก สิ่งไหนผิด มีพฤติกรรมการเลียนแบบ จนขาดคุณธรรมจริยธรรม ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม การแต่งกายล่อแหลม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย เหล่านี้เป็นต้น เป็นเหตุให้เยาวชนของชาติหลงใหลตามกระแสของข้อมูลข่าวสาร

1. ระดับสติปัญญาของเด็กไทย (Intellectual Quotient) มีแนวโน้มลดต่ำลงจนน่าเป็นห่วง ในรายงานการศึกษาและข้อค้นพบของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติและสภาพนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ล้วนชี้ตรงกันว่าเด็กเกือบร้อยละ 50 มีความเสี่ยงต่อการมีไอคิวน้อยกว่า 90 ที่เข้าชั้นเรียนวิชา ในข้อเท็จจริงคือ

ในระดับล่าง ครอบครัวไทยจำนวนไม่น้อยกำลังสร้างหน่วยใหม่บนความไม่พร้อมแทบทุกด้าน ทั้งขัดสนยากจน วุฒิภาวะต่ำและการแยกเด็กจากระบบครอบครัว อันเนื่องจากข้อจำกัดของการโยกย้ายถิ่นฐาน ภูมิภาคที่อาศัยอยู่เดิมครอบครัวจำนวนไม่น้อยเป็นครอบครัวที่ขาดความรู้และทักษะการเลี้ยงลูกของตนเองติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับบุตรหลานยากขึ้น การกระตุ้นสติปัญญาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่อง เด็กถูกปล่อยปละละเลยอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงและอันตรายจนซึมซับและนำไปสู่การเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว

2. สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง ขาดภูมิต้านทานทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ และอารมณ์ เด็กจำนวนไม่น้อยที่ติดสารเสพติด เช่น ยาบ้า บุหรี่ สุรา ฯลฯ การบำบัดรักษาและการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไม่สามารถเยียวยาและช่วยเหลือเด็กได้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่

3. วุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรมและการแสดงออกแฝงไปด้วยความก้าวร้าวรุนแรงในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นสภาวะทางอารมณ์เหล่านี้ถูกกระตุ้นจากสื่อลามกอนาจาร เกมที่รุนแรงการกระตุ้นทางเพศและอารมณ์ที่แปรปรวนอันเกิดจากการเร้าความต้องการที่มีมากขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ในปัจจุบันเราสามารถพบเห็นและซื้อสิ่งของที่ไม่ควรแก่วัยและวุฒิภาวะของเด็กได้อย่างหลากหลาย ในรูปของซีดี หนังสือการ์ตูน นิตยสารอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ แผ่นโฆษณา เป็นต้น

4. เด็กวัยใสที่อ่อนเยาว์แต่กลับเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรจะเป็นในรายงานการศึกษา และผลการสำรวจของสถาบันการศึกษาหลายแห่งพบว่าเด็กหญิงชายอายุ 10-11 ขวบ บางคนเริ่มเรียนรู้การมีเพศสัมพันธ์กันแล้ว เฉลี่ยของเด็กไทยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีอายุน้อยลงตามลำดับ ในปัจจุบันเด็กหญิงเฉลี่ย 17 ปี และเด็กชายอายุ 16 ปี การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรล้วนนำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง การขยายบริการทางเพศการติดเชื้อและปัญหาซอซุงยากที่ติดตามมาอีกมากมาย

5. การแสวงหาความรู้ ความสุข และการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ตในขณะที่ครอบครัวไทยสถาบันการศึกษามีความตื่นตัวจัดซื้อและจัดหาในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เพื่อหวังให้เด็กและเยาวชนก้าวทันไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ ในข้อเท็จจริงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีทั้งข้อดีและข้อเสียในด้านดีเด็กได้มีห้องสมุดโลกที่สะดวก ง่ายต่อการเรียนรู้ และหาข้อมูลที่ทันสมัยอันจักเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ในทางตรงข้ามข้อเสียของอินเทอร์เน็ตมีอยู่มากมายเช่นเดียวกัน ถ้าไม่รู้จักการป้องกันไว้ก่อน การพูดคุยที่ไร้สาระ (Chat) การเปิดเว็บ (Web) ล้วนนำไปสู่การเสี่ยงอันตรายแบบใหม่ อาชญากรรมทางเพศที่ไม่มีตัวตน การหลอกลวง การนำเสนอหรือชักจูงให้หลงผิด ความผิดปกติทางเพศ การคุกคามทางเพศ เด็กที่อ่อนแอในด้านความคิดรู้ไม่เท่าทัน จะกลายเป็นเหยื่อทางเพศให้กับผู้รู้ช่องทางและมีความชำนาญในเรื่องนี้มากกว่าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

6. วัตถุนิยมเป็นตัวตั้งในการสร้างคุณค่าเชิงปริมาณ เด็กและเยาวชนไทยถูกหล่อหลอมมายาวนานให้ยึดติดกับบริโภคนิยม สิ้นค้าราคาแพง การเสพและการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เด็กถูกกำหนดพฤติกรรม ระดับความสามารถความพึงพอใจจากเงื่อนไขและความสำเร็จจากการเรียนรู้ คะแนนผลสัมฤทธิ์การได้รับวัตถุสิ่งของมักถูกตีคุณค่าตามราคาไม่น้อยที่บิดามารดา ผู้ปกครองซื้อและจัดหาให้จนเป็นความ

เคยชินและติดกับการได้ปรนเปรอผลตอบแทนในรูปวัตถุสิ่งของมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ ความรักการดูแลเอาใจใส่ที่เด็กเข้าใจความเป็นรูปธรรมนี้ได้ยากขึ้นทุกที

7. การให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนร่วม นับเป็นแนวโน้มที่ยังชัดเจนต่อคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่มีมองตนเองเป็นศูนย์กลางของความสุขพึงพอใจและการได้รับประโยชน์ที่ชาติจิตสำนึก ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น สังคมโดยรวม คุณธรรม การเสียสละเพื่อคนอื่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมการเป็นอาสาสมัครในโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจางหายไปจากสถาบันการศึกษาทุกแห่ง แต่กลับเห็นเด็ก เยาวชนจำนวนมากสนใจตนเอง เพศตรงข้ามและกลุ่มพรรคพวกเพื่อนฝูงที่สนุกสนานและดำเนินชีวิตไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวมากขึ้นในทุกมิติของกิจกรรมทุกอย่างที่มีอยู่

8. เด็กจำนวนไม่น้อยขาดรากเหง้าทางศาสนา ศีลธรรม วัฒนธรรมสูญเสียความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การปฏิเสธวิถีธรรม การห่างไกลจากระเบียบแบบแผนที่ดีงามในอดีต ที่ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าความละเอียดอ่อนความประณีตของศาสนา วัฒนธรรม คตินิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เด็กไทยมีสำนึกที่อ่อนลง ตรงกันข้ามกลับนิยมยกย่องวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมญี่ปุ่นเข้ามาสอดแทรกเกิดความนิยมคลั่งไคล้ในรูปของการแต่งกายภาษาที่ใช้ การดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ยึดติดกับเปลือกวัฒนธรรมภายนอกมากขึ้น จนสูญเสียคุณลักษณะของเด็กไทยที่สังคมคาดหวัง

9. เกิดสภาวะความเครียด การกดดันจากการแข่งขัน มีวัฒนธรรมเจ็บเก็บตัวและแยกตัวออกจากคนในครอบครัว การหย่าร้างในคู่สมรสในแต่ละครอบครัวมีอัตราเพิ่มขึ้น การสั่งสมสภาวะไร้สุขส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาที่เน้นแต่เรื่องการท่องจำ การสอบที่เน้นการแข่งขันและจำเป็นต้องแก่งแย่งกันเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ นอกจากนี้ข้อมูลสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นอัตราการฆ่าตัวตาย ครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เด็กติดสารเสพติด การคุยโทรศัพท์กับเพื่อนเป็นเวลานาน ล้วนบ่งบอกสภาวะและอาการเครียดกดดันและไร้สุขของเด็กไทยได้ดีทีเดียว

10. การมองความสำเร็จในเชิงตัวบุคคลมากกว่าการใช้ความเป็นหลักการและเหตุผลมีความคิดที่เป็นรูปสำเร็จ (Package) การลอกเลียนแบบ (Copy) ที่เป็นไปตามค่านิยม โดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนการใช้กระบวนการคิดด้วยปัญญา การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา ไม่รู้วิธีการที่จะประเมินคุณค่าที่ดีให้กับตนเอง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนหันไปมองและคิดเอาดีที่ปลายเหตุส่งผลให้มีแต่ความแปลกแตกต่างที่เป็นผลมาจากการลอกเลียนแบบและวิธีการของผู้อื่น แต่ไม่ได้มาจากจินตนาการและความคิดที่สร้างสรรค์ที่เป็นของตนเอง

11. การเล่นพนันบอล การมีหนี้สินจนมีผลเสียต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน การขยายตัวของกีฬา บันเทิง และการพนันกำลังเป็นที่นิยม เพราะมีทั้งความสนุกสนาน ตื่นเต้น การได้เสียที่เพิ่มความเข้มข้นเร้าใจมากยิ่งขึ้นคุณลักษณะข้อนี้ล้วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับนิสัยดั้งเดิมที่คนไทยนิยมเล่นการพนันในทุกรูปแบบ การพัฒนาการเล่นพนันบอลได้พัฒนาเป็นสากหลานาชาติสนุกสนานตื่นเต้น มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยได้เข้าไปสู่วงจรพนันบอลอย่างถอนตัวไม่ขึ้น เป็นหนี้สิน ถูกขู่ทำร้ายร่างกาย หลบหนีจากครอบครัวและโรงเรียนจนเสียอนาคตไปในที่สุด

12. เด็กทำงานหนักไม่เป็น เด็กจำนวนไม่น้อยเติบโตขึ้นกับความสะดักสลายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นอนในห้องปรับอากาศ อาบน้ำอุ่นดูโทรทัศน์ เล่นอินเทอร์เน็ต เดินเล่นจับจ่ายในห้างสรรพสินค้า ชีวิตส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาเล่าเรียนด้านเดียว ไม่ต้องทำงานหารายได้หรือแบ่งเบาภาระของครอบครัว ลักษณะนิสัยบางด้านจึงดูหยาบโหย่ง ไม่สุภาพ รักษาความสะอาดสลายแต่ต้องการความก้าวหน้าทั้งในเชิงฐานะรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าภาพชุดคุณลักษณะของเด็กไทย 12 ประการนี้ เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ของสังคมไทย ด้วยปัจจัยข้อมูล การศึกษา ดัชนีบ่งชี้ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจที่เป็นปัจจุบันล้วนระบุถึงความเสี่ยงและความเป็นไปของคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เด็กหลายคนอาจมีคุณลักษณะดังกล่าวหลายข้อหรือไม่เลยก็เป็นได้ หรือมีเพียงบางข้อแต่อาจลดหรือเพิ่มขึ้นได้ เช่นเดียวกัน ในข้อสรุปเบื้องต้นทางสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยทางครอบครัว โรงเรียน ชุมชนศาสนา สถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนอยู่ในภาวะอ่อนแอ ผุร่อน บทบาทลดลงและข้อสำคัญยิ่ง คือ การแยกส่วนกันทำหน้าที่ ขาดการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ ไม่มีศักยภาพ (Empowerment) ในองค์กรรวมทั้งดูแลเชิงคุณภาพได้มากนักในทางตรงกันข้ามองค์กรทางอาชญากรรม สิ่งแวดล้อมความเลวร้ายอันตรายกลับขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่มุ่งกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนเป็นหลักการครอบงำทางความคิด การให้ความหมายและคำตอบที่เป็นการสนับสนุนค่านิยมที่ผิด ๆ จนสถาบันทางสังคมแทบจะหมดหนทางในการป้องกันบุตรหลานของตนเอง หากสังคมไทยยังคงปล่อยปละละเลยไม่คิดร่วมมือช่วยเหลือกัน มิติสังคมสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลด้านลบอันตรายจะค่อย ๆ หล่อหลอมและสร้างเด็กไทยให้มีคุณลักษณะดัง 12 ข้อที่กล่าวมาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนยากแก่การแก้ไขเยียวยาให้กลับมาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าที่ดีต่อสังคมได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

จากเหตุผลความจำเป็นสภาพปัญหาที่เกิดกับเด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้องมีสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเยาวชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติ โดยเฉพาะประเทศไทยมีทุนทางสถาบันที่น่าพาประเทศไทยให้อยู่เย็นเป็นสุขสืบมาช้านาน ได้แก่ สถาบันศาสนา ซึ่งนับเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติสถาบันหนึ่ง เนื่องจากความสำคัญของศาสนาได้หล่อหลอมบุคคลให้เกิดการพัฒนาเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมิ่งขวัญ บุรุษเลี่ยม (2549) ทำการประเมินโครงการฝึกอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยป้อน ได้แก่ เนื้อหาและหลักสูตรสถานที่ฝึกอบรมระยะเวลาในการอบรมพระวิทยากร สื่อการฝึกอบรม ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมในการอบรม การบริการในการเข้าค่ายฝึกอบรม และด้านผลผลิต ได้แก่ การนำหลักธรรมไปใช้ปฏิบัติเจตคติต่อโครงการฝึกอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม และความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัยป้อน ได้แก่ เนื้อหาและหลักสูตร สถานที่ฝึกอบรมระยะเวลาในการอบรมพระวิทยากร สื่อการฝึกอบรมทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมในการอบรม การบริการในการเข้าค่ายฝึกอบรม ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี และด้านผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การนำหลักธรรมไปใช้ปฏิบัติ

เจตคติต่อโครงการฝึกอบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม อยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งได้ค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60.23

สุระ จันทิก (2550) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของวัดนาโพธิ์ ตำบลเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผ่านการอบรมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .36 แยกเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1. ด้านบริบทพบว่าผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการด้านสถานที่ความสะดวกสบาย ส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก 2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่าผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากรทั้งในด้านเทคนิคการอบรมการใช้สื่อระยะเวลาและงบประมาณส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมอบรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3. ด้านกระบวนการพบว่าผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการดำเนินการอบรมการสร้างบรรยากาศและความพร้อมในการดำเนินงาน ผู้ผ่านการอบรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4. ด้านผลที่ได้รับพบว่าผู้ผ่านการอบรมตระหนักและเห็นคุณค่าของความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการพัฒนาตนเองและการดำเนินชีวิตผู้ผ่านการอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

สมปอง ภักดีกิจ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งบก อำเภอจุฬาภรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการประเมินพบว่า 1. ผลการประเมินโครงการด้านบริบทของโครงการมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมิน 2. ผลการประเมินด้านปัจจัยของโครงการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการประเมินโครงการด้านกระบวนการของโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4. ผลการประเมินโครงการด้านผลผลิตของโครงการโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับสูงหลังดำเนินงานโครงการมีระดับความพึงพอใจมากกว่าก่อนดำเนินโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พระครูสุตวรกาญจน์ (สถาพร แนวพานิช) (2557) ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญผล อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญผล อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ผลที่ได้จากการอบรม กระบวนการ และปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร พบว่า ผู้ผ่านการอบรมที่มี เพศ อายุ ระดับชั้น ประสบการณ์ในการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ชุมชนจัดขึ้นต่างกัน ประเมินประสิทธิผลของโครงการไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีบางด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

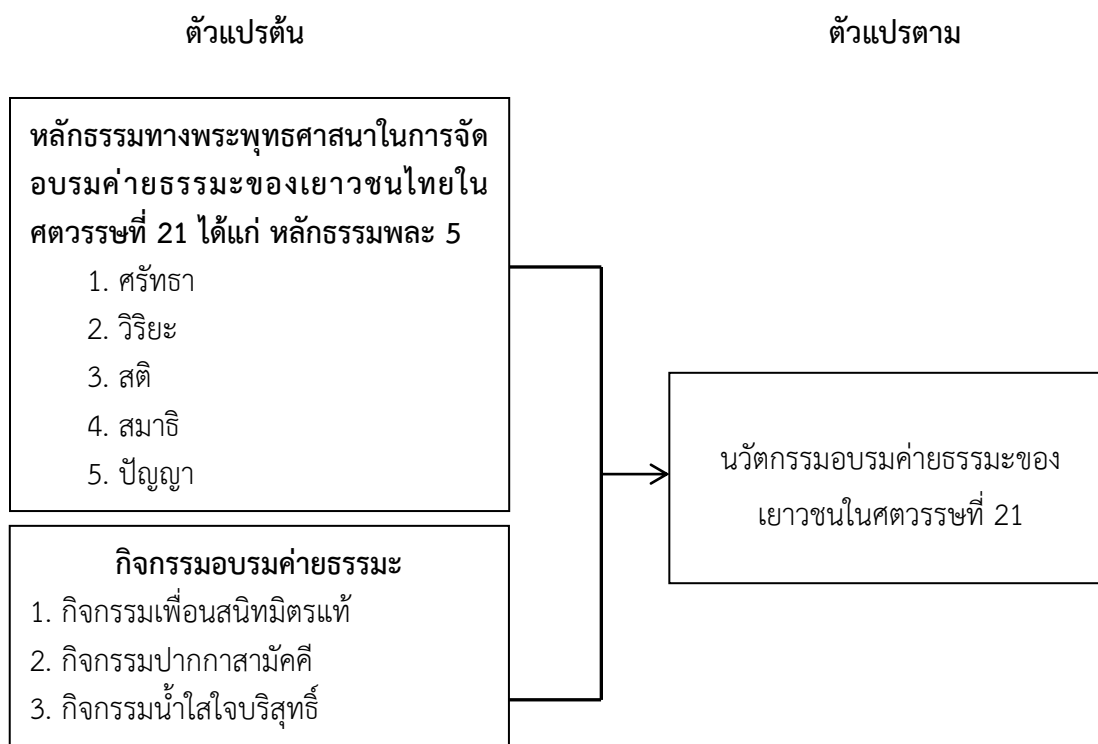
พระมหาโดนด จาปาทอง (2558) การประเมินโครงการค่ายธรรมะพัฒนาทักษะชีวิตยาเสพติด ห่างไกล สร้างสายใยชุมชนเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคมราชินี ณ วัดจันทร์ ตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านบริบท

พบว่า ความชัดเจนของวัตถุประสงค์กลุ่มของภาคีเครือข่าย มีความชัดเจนมากที่สุด ความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีความเหมาะสมมากที่สุด ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความสอดคล้องมากที่สุด 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า (Input) สำหรับผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ (Process) สำหรับผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านผลผลิต (Product) สำหรับผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 5. ผลการประเมิน โครงการค่ายธรรมะพัฒนาทักษะชีวิต ยาเสพติดห่างไกล สร้างสายใยชุมชน เกลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคมราชินี ณ วัดจันทร์ ตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม สำหรับผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว) (2562) การเสริมสร้างการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมมองผ่านพุทธปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีหลายประการคือ ปัญหาด้านหลักสูตร ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างบ้าน/วัด/โรงเรียน ปัญหาด้านกระบวนการฝึกอบรม ปัญหาด้านสื่อและเทคโนโลยี และปัญหาด้านการวัดประเมินผลและติดตามผล 2) พุทธปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา ได้แก่ ขันธ์ 5 และไตรลักษณ์ พุทธญาณวิทยา ได้แก่ ปัญญา 3 และกาลามสูตร 10 และพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ ศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 มรรคมิองค์ 8 ไตรสิกขา ภาวนา 4 และ พละธรรม 4 3) พุทธปรัชญาที่นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและการเสริมสร้างการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ขันธ์ 5 ไตรลักษณ์ 3 และพละธรรม 4 และ 4) องค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ การใช้มิติศาสนาสอดแทรกเป็นหลักสูตรการอบรมค่ายคุณธรรม เป็นการขัดเกลาจิตใจผู้เรียนให้รู้จักใช้ปัญญาเพื่อรู้เหตุ รู้ผล รู้ดี รู้ชั่ว มีสติในการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขัน และแย่งชิงกันสูง ให้กายและจิตใจรู้จักคุณค่าต่อศีลธรรมที่มุ่งเน้นเป็นคนดี เพื่อพัฒนาด้านสังคมให้มีความสุข วิทยาการรู้จักการทำงานเป็นทีม (Teamwork) มีพลังความเพียรพยายาม ระดมร่วมคิดทำ เอาชนะปัญหา ขจัดอุปสรรคปัญหาไปด้วยกัน โดยใช้ความรู้ความสามารถเป็นกระบวนการที่มีนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานทุกประเภทอย่างเต็มศักยภาพ

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะการสร้างนวัตกรรม
อบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างนวัตกรรมบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ซึ่งในบทนี้จะเป็นการนำเสนอรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ในการศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทาง ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นที่การวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัยได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดขอนแก่น

3.2 ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษา 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 13,233 คน (สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 24 25 26 27, 2561)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษา 4 จังหวัด โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551, น. 79-80) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

$$\text{แทนค่าตามสูตรดังนี้ } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าสัดส่วนจากตัวอย่างแตกต่างไปจากค่าสัดส่วนของประชากรไม่เกิน 0.05

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับจำนวน 388 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็นจำนวน 400 คน

จากนั้นผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก โดยการเขียนหมายเลขให้เท่ากับจำนวนโรงเรียนในแต่ละจังหวัด แล้วม้วนใส่ภาชนะแล้วทำการจับหมายเลขจังหวัดละ 1 โรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน โดยการเขียนหมายเลขให้เท่ากับนักเรียนในแต่ละโรงเรียน โดยเขียนหมายเลขตั้งแต่ 001 ถึง 100 ทำการเขียนลงในฉลากแล้วนำมาคลุกเคล้ากันให้ทั่ว ผู้วิจัยต้องการสุ่มมาเพียงโรงเรียนละ 100 คน

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 4/2562 วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 มติที่ 27/2562 ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21” เป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

3.4 ขั้นตอนที่ 4 กำหนดและสร้างเครื่องมือวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

1. นวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะ ได้แก่
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ
 - 1.2 สื่อธรรมะ
2. แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม
 - 2.1 แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา
 - 2.2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม

3.4.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างนวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียม (Preparation)
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ และสื่อสำหรับเยาวชน
 - 1.2 วิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานการจัดค่ายคุณธรรมและกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ (Determine Goals and Objectives) ของการอบรมค่ายธรรมะ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพของเยาวชน บริบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

1.3 กำหนดหัวข้อความรู้การจัดอบรมค่ายธรรมะ ในการกำหนดหัวข้อในแผนการใช้นวัตกรรมนี้ จะกำหนดให้สามารถสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1.4 กำหนดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่

1.4.1 วิเคราะห์ลักษณะของสื่อ

1.4.1.1 บทเพลง

1.4.1.2 สื่อวิดีโอ

1.4.1.3 บทละคร

1.4.2 วิเคราะห์วัสดุอุปกรณ์

1.4.2.1 คอมพิวเตอร์

1.4.2.2 เครื่องฉายโปรเจคเตอร์

1.4.2.3 เครื่องเสียง

1.5 การออกแบบการนำเสนอสื่อธรรมะ

1.5.1 ออกแบบเรื่องราว สถานการณ์ โดยสอดแทรกหลักธรรมพละ 5 ในกระบวนการฝึกอบรม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

1.5.2 เลือกเพลง ที่มีเนื้อหาที่ตรงกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม โดยคำนึงถึงจิตวิทยาของเยาวชน ความชัดเจนของภาษา และความเหมาะสม

1.5.3 ออกแบบกิจกรรมบทละคร เพื่อให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ

1.6 เขียนรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ ตามเนื้อหาที่ได้กำหนด สร้างสื่อตามแผนที่วางไว้ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อคิดเห็น และปรับปรุง

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ ไปทดลองนำร่องกับเยาวชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร จำนวน 100 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ โรงเรียน ขัตติยะวงษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.8 นำข้อมูลที่ได้จากการนำร่องมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง และปรับปรุงให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบ

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาการอบรมธรรมะที่ได้

2.2 ศึกษาทฤษฎีแนวทางที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา

2.3 นำแนวทางจากทฤษฎีที่ศึกษามาออกแบบเป็นนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการประเมินและแก้ไข

4.1 นำนวัตกรรมที่ออกแบบไว้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแนวทางความเป็นไปได้ของการสร้างนวัตกรรมเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดังนี้

- 1 หมายถึง เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) คำนวณได้ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

การหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-objective Congruence Index) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน หากมีข้อคำถามบางข้อที่มีค่าไม่ถึง .50 ผู้วิจัยต้องปรับแก้ไขข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อปรับปรุงข้อคำถามใหม่ ค่า IOC จึงมีค่าตั้งแต่ .67 ถึง 1.00

2. การสร้างแบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาการสร้างแบบประเมินจากหนังสือ ตำรา และเอกสารต่างๆ

2.2 ศึกษารูปแบบ และวิธีการเขียนแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาจากเอกสารงานวิจัยแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัย

2.3 สร้างแบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ ชนิดประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) โดยกำหนดเกณฑ์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดยมีระดับการให้คะแนนสำหรับระดับความเหมาะสม 5 ระดับดังนี้ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน

การแปลความหมาย

วิเคราะห์ข้อมูลระดับความเหมาะสม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 96) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51-5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51-4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51- 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3.5 ขั้นตอนที่ 5 การนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะกับผู้เข้าอบรมกลุ่มทดลอง และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง จะทำการสรุปการบันทึกข้อมูล ประเมิน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัย เพื่อนำมาพัฒนาให้สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น

2. คณะผู้วิจัยนำนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะไปใช้อบรมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กิจกรรมๆ ละ 45 นาที นอกจากนี้ได้กำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องตามเนื้อหาสาระ ความเหมาะสมในช่วงวัยของผู้เข้าอบรม โดยแต่ละกิจกรรมจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

3. คณะผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ มาประเมินกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดระดับความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะ โดยใช้สอบถามผู้เข้าอบรมหลังการจัดกิจกรรม

4. คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการใช้นวัตกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาคุณธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของเยาวชน

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องทุกฉบับ คัดแยกและจัดหมวดหมู่เพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ ตามเกณฑ์ที่กำหนดค่าคะแนน ดังนี้ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน

2. นำผลการวิเคราะห์แบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51-5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51-4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51- 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยดังนี้

- 4.1 การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- 4.2 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- 4.3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

4.1 การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

คณะผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มต้นศึกษาด้วยการค้นคว้าข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้าอบรม จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลร่วมกับกระบวนการสังเกตขณะอบรมค่ายธรรมะ และสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยง ได้ถูกนำมาพัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5 จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำหลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 มาพัฒนาออกแบบเป็นแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสม จากนั้นได้นำมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้เข้าอบรมโรงเรียนชติยะวงษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยหลังจากการนำไปทดลองใช้ ได้มีการนำมาพัฒนาให้สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้นเป็นนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วยจัดกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรมๆ ละ 45 นาที สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ 2) กิจกรรมปากกาสามัคคี 3) กิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ ซึ่งสามารถสรุปหลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ ได้ดังตารางที่ 4.1-4.3

ตารางที่ 4.1 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

กิจกรรม	หลักการด้านต่างๆ
กิจกรรมที่ 1 “เพื่อนสนิทมิตรแท้” ☒ ศรัทธา (ความเชื่อ) ☒ วิริยะ (ความเพียร) ☒ สติ (ความระลึกได้) ☒ สมาธิ (ความตั้งใจมั่น) ☒ ปัญญา (ความรู้รอบรู้)	1. วัตถุประสงค์ 1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคบเพื่อน คือ ผู้เข้าอบรมที่มีความรอบรู้ เน้นการฝึกสติ ทำสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา และการรู้จักสังเกต ที่จะสามารถ เลือกคบเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 2. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็น และสำรวจตนเองเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อนได้ 3. ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้พัฒนาทักษะของตน ผ่านกระบวนการ เพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อนร่วมด้วย 2. เนื้อหา “การคบเพื่อน (กัลยาณมิตร)” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของการคบเพื่อน ซึ่งเพื่อนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะกำหนดทิศทางชีวิตของคนแต่ละคน การเรียนรู้ถึงลักษณะของเพื่อนที่ดีจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการเลือกคบเพื่อน และรู้จักแยกแยะระหว่างคนดีกับคนชั่ว และรู้จักการฝึกตัวเองให้เป็นมิตรแท้ต่อคนอื่น การมีจิตใจหนักแน่น มั่นคง ยอมรับฟังเหตุผล รู้จักให้อภัย และมีน้ำใจซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้มิตรภาพหรือความเป็นเพื่อนยืนยาวแท้ 3. กระบวนการ 3.1 การบรรยายประกอบสื่อมัลติมีเดีย 3.2 การแสดงละครเรื่อง “เพื่อนรัก” 4. การวัดและประเมินผล 4.1 การสังเกต - ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม - การตอบคำถามและสนทนา

ตารางที่ 4.2 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

กิจกรรม	หลักการด้านต่างๆ
กิจกรรมที่ 2 “ปากกาสามัคคี” ☒ ศรัทธา (ความเชื่อ) ☒ วิริยะ (ความเพียร) ☒ สติ (ความระลึกได้) ☒ สมาธิ (ความตั้งใจมั่น) ☒ ปัญญา (ความรอบรู้)	1. วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างความสามัคคี ความพร้อมเพรียง คติวิเคราะห้และวางแผน และมีสมาธิในการทำงาน 2. ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการบริหารเวลา 3. ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพยายาม และ มีความรับผิดชอบร่วมกัน 2. เนื้อหา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การคติวิเคราะห้ ความร่วมมือ และการมีสมาธิ สติ ปัญญา พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องแม่นยำ 3. กระบวนการ 1. พระวิทยากรอธิบายกติกา 2. แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นทีม ทีมละ 10 คน 3. พระวิทยากรแจกปากกา 1 ด้าม และเชือกตามจำนวนผู้เล่น 4. ให้ทุกคนในทีมมัดเชือกที่ปากแล้วจับตรึงไว้คนละด้าน โดยมีขวดแก้ววางตรงกลาง 5. ทุกคนต้องช่วยกันทำให้ปากลงขวดให้ได้ 6. พระวิทยากรสรุปกิจกรรมและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างไร 4. การวัดและประเมินผล 4.1 การสังเกต - ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม - การตอบคำถามและสนทนา

ตารางที่ 4.3 หลักการสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

กิจกรรม	หลักการด้านต่างๆ
กิจกรรมที่ 3 “น้ำใสใจบริสุทธิ์” ☒ ศรัทธา (ความเชื่อ) ☒ วิริยะ (ความเพียร) ☒ สติ (ความระลึกได้) ☒ สมาธิ (ความตั้งใจมั่น) ☒ ปัญญา (ความรู้)	1. วัตถุประสงค์ 1.1 เพื่อฝึกใจให้บรรเทาเบาบางจากสิ่งอันเป็นกิเลสต่างๆ 1.2 เพื่อฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ 1.3 เพื่อฝึกสติรู้สึกตัวตลอดเวลาและเพื่อให้ผู้รับการอบรมมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต 2. เนื้อหา เป็นกิจกรรมที่เป็นการฝึกใจให้บรรเทาเบาบางจากกิเลสต่างๆ เช่น ความโลภอยากได้ของที่ไม่ใช่ของตน ความโกรธ เป็นต้น เมื่อทำได้แล้วก็พยายามทำในสิ่งที่ละเอียดยิ่งขึ้น กล่าวคือพยายามทำจิตใจให้แจ่มใส ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัวหรือเกิดกังวล การจะทำเช่นนี้ได้ก็ด้วยการบำเพ็ญกุศล รักษาศีล และแผ่เมตตา ต่อไปก็เป็นขั้นสูง คือ การทำใจให้สะอาดบริสุทธิ์ด้วยการปฏิบัติธรรมคือการเจริญภาวนา อันเป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เกิดวิชชา ซึ่งหมายถึงสภาพอันเป็นความรู้อันถูกต้อง เมื่อเกิดวิชชา สิ่งต่างๆ ก็จะเข้าไปในทางสะอาด สว่าง สงบ ในที่สุดจะสามารถละกิเลสได้ตามผลแห่งการปฏิบัตินั้นๆ และเมื่อละกิเลสได้แล้ว จิตใจก็จะสะอาดบริสุทธิ์ 3. กระบวนการ 3.1 พระวิทยากรอธิบายกติกาการทำกิจกรรม 3.2 กิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 รอบ 3.3 แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่มๆ ละ 10 คน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กิจกรรม	หลักการด้านต่างๆ
	3.4 กิจกรรมรอบที่ 1 โดยพระวิทยากรแจกขวดน้ำพลาสติกขนาด 6,000 มิลลิลิตร กลุ่มละ 1 ขวด
	3.5 ให้แต่ละกลุ่มแข่งกันทำน้ำให้สกปรกที่สุด
	3.6 กิจกรรมรอบที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มทำน้ำที่สกปรกให้กลับมาใสเหมือนเดิม โดยมีอุปกรณ์เป็นตัวช่วยให้ คือ กระชอนคั้นกะทิ กระชอนช้อนลูกน้ำ และผ้าขาวบาง
	3.7 พระวิทยากรกล่าวสรุปและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างไร
	4. การวัดและประเมินผล
	4.1 การสังเกต
	- ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม
	- การตอบคำถามและสนทนา

4.2 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญคนที่			$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
		1	2	3			
1	ชื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม	4	5	5	4.67	0.58	เหมาะสมมากที่สุด
2	วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม	5	5	4	4.67	0.58	เหมาะสมมากที่สุด
3	ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรม	5	5	4	4.67	0.58	เหมาะสมมาก
4	นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา	4	4	5	4.33	0.58	เหมาะสมมาก
5	ความเหมาะสมของกิจกรรม	5	4	5	4.67	0.58	เหมาะสมมากที่สุด
6	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	4	5	4	4.33	0.58	เหมาะสมมาก
7	ความเหมาะสมของเนื้อหา	5	4	3	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
8	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4	5	5	4.67	0.58	เหมาะสมมากที่สุด
9	ความเหมาะสมของสื่ออุปกรณ์	4	5	4	4.33	0.58	เหมาะสมมาก
10	นวัตกรรมที่พัฒนามีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม					4.53	0.15	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า จากการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดว่ำนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนเฉลี่ยนวัตกรรมที่พัฒนามีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้ สูงสุดเท่ากับ ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือ ชื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรม ความเหมาะสมของกิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.67$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรม
อบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 1

ที่	รายการประเมิน	N	ผลการประเมิน		การแปลความหมาย
			$\bar{X}$	S.D.	
1.	ผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพระ 5	100	4.83	0.38	มากที่สุด
2.	กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเข้าใจง่าย	100	4.74	0.44	มากที่สุด
3.	ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม	100	4.85	0.39	มากที่สุด
4.	ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม	100	4.77	0.45	มากที่สุด
5.	ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง	100	4.73	0.51	มากที่สุด
6.	กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	100	4.82	0.39	มากที่สุด
7.	สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม	100	4.84	0.37	มากที่สุด
8.	การอบรมธรรมะแบบนี้เหมาะสมกับเยาวชนในปัจจุบัน	100	4.74	0.51	มากที่สุด
9.	ผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้	100	4.72	0.49	มากที่สุด
10.	ความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	100	4.85	0.56	มากที่สุด
รวม			4.79	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 1 ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม และความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมาคือ สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.84$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพระ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.83$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรม
อบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 2

ที่	รายการประเมิน	N	ผลการประเมิน		การแปลความหมาย
			$\bar{X}$	S.D.	
1.	ผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพระ 5	100	4.83	0.38	มากที่สุด
2.	กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเข้าใจง่าย	100	4.75	0.44	มากที่สุด
3.	ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม	100	4.88	0.33	มากที่สุด
4.	ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม	100	4.72	0.53	มากที่สุด
5.	ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง	100	4.77	0.51	มากที่สุด
6.	กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	100	4.84	0.37	มากที่สุด
7.	สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม	100	4.82	0.39	มากที่สุด
8.	การอบรมธรรมะแบบนี้เหมาะสมกับเยาวชนในปัจจุบัน	100	4.75	0.50	มากที่สุด
9.	ผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้	100	4.72	0.49	มากที่สุด
10.	ความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	100	4.73	0.51	มากที่สุด
รวม			4.78	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 2 ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมาคือ กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.84$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.72$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรม
อบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 3

ที่	รายการประเมิน	N	ผลการประเมิน		การแปลความหมาย
			$\bar{X}$	S.D.	
1.	ผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5	100	4.83	0.38	มากที่สุด
2.	กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเข้าใจง่าย	100	4.76	0.45	มากที่สุด
3.	ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม	100	4.87	0.34	มากที่สุด
4.	ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม	100	4.68	0.57	มากที่สุด
5.	ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง	100	4.81	0.44	มากที่สุด
6.	กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	100	4.85	0.36	มากที่สุด
7.	สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม	100	4.82	0.39	มากที่สุด
8.	การอบรมธรรมะแบบนี้เหมาะสมกับเยาวชนในปัจจุบัน	100	4.77	0.49	มากที่สุด
9.	ผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้	100	4.74	0.49	มากที่สุด
10.	ความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	100	4.73	0.51	มากที่สุด
รวม			4.79	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 3 ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.87$) รองลงมาคือ กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.85$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.68$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อนวัตกรรม
อบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่ 4

ที่	รายการประเมิน	N	ผลการประเมิน		การแปลความหมาย
			$\bar{X}$	S.D.	
1.	ผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5	100	4.83	0.38	มากที่สุด
2.	กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเข้าใจง่าย	100	4.76	0.45	มากที่สุด
3.	ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม	100	4.85	0.39	มากที่สุด
4.	ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม	100	4.78	0.44	มากที่สุด
5.	ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง	100	4.84	0.37	มากที่สุด
6.	กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	100	4.82	0.41	มากที่สุด
7.	สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม	100	4.80	0.43	มากที่สุด
8.	การอบรมธรรมะแบบนี้เหมาะสมกับเยาวชนในปัจจุบัน	100	4.82	0.41	มากที่สุด
9.	ผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้	100	4.74	0.49	มากที่สุด
10.	ความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	100	4.76	0.45	มากที่สุด
รวม			4.80	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 4 ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมาคือ ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.84$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.74$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมก่อนวัดกรรม
อบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 โดยรวม

โรงเรียน	N	ผลการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
โรงเรียนที่ 1	100	4.53	0.15	มากที่สุด
โรงเรียนที่ 2	100	4.78	0.25	มากที่สุด
โรงเรียนที่ 3	100	4.79	0.22	มากที่สุด
โรงเรียนที่ 4	100	4.80	0.19	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	400	4.73	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรม โดยรวมพบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) โดยผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะสูงสุดเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 3 และ โรงเรียนที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการค่ายอบรมธรรมะเท่ากับ 4.79 และ 4.78 ตามลำดับ

4.3 ผลการทดลองใช้วัตรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ผลจากการทดลองใช้วัตรมอบรมค้ายธรรมะ สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.10 ผลจากการทดลองใช้วัตรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมที่ 1

ผลจากการทดลองใช้วัตรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
กิจกรรมที่ 1 “เพื่อนสนิทมิตรแท้” 1. กระบวนการจัดกิจกรรม 1. มีการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการบรรยาย เรื่อง เพื่อนสนิทมิตรแท้ พร้อมทั้ง ลักษณะของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ 2. เน้นการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการคบเพื่อน การฝึกสติ ทำสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา และการรู้จักสังเกต ที่จะสามารถเลือกคบเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 3. กิจกรรมการแสดงละคร เรื่อง เพื่อนรัก 4. คัดนักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 1 คน จากแต่ละกลุ่ม ให้ศึกษาบทละครเตรียมการแสดงล่วงหน้า โดยพระวิทยากรให้คำแนะนำและซักซ้อมการแสดง 5. พระวิทยากรและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพื่อน และให้นักเรียนที่คัดเลือกไว้แสดงละครเรื่อง “เพื่อนรัก” 6. พระวิทยากรสรุปและให้แง่คิดนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2. ผลจากการอบรม 1. ผู้เข้าอบรมจะมีสมาธิในช่วงการฟังบรรยายได้ไม่นาน ดังนั้น จึงควรบรรยาย ลำดับชัดเจน และเรียบเรียงให้สนุกน่าฟัง ทั้งการอธิบายหลักธรรมควรใช้คำพูดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย 2. ผู้เข้าอบรมเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถคิดวิเคราะห์ได้ 3. กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถช่วยทำให้การฝึกอบรม ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน 4. ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับกิจกรรมละครอย่างมาก แต่ยังมีบางคนที่มีอาการเขินอาย 5. ในขั้นสรุป ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจอย่างมาก

ตารางที่ 4.11 ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
กิจกรรมที่ 2

ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

กิจกรรมที่ 2
“ปากกาสามัคคี”

1. กระบวนการจัดกิจกรรม

1. มีการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการบรรยาย เรื่อง ความสามัคคี พร้อมทั้ง ลักษณะของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ
2. เน้นการสร้างสามัคคี ความพร้อมเพรียง คติวิเคราะห์และวางแผน และมีสมาธิในการทำงาน
3. กิจกรรมการ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ทำกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคี มีการวางแผนอย่างมีสติ มีสมาธิ และก่อให้เกิดปัญญาในการคิดวิเคราะห์ และสร้างความร่วมมือในกลุ่ม
4. แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นทีม ทีมละ 10 คน พระวิทยากรแจกปากกา 1 ด้าม และเชือกตามจำนวนผู้เล่น ให้ทุกคนในทีมมัดเชือกที่ปากแล้วจับตรึงไว้คนละด้าน โดยมีขดแก้ววางตรงกลาง ทุกคนต้องช่วยกันทำให้ปากลงขดให้ได้
6. พระวิทยากรสรุปกิจกรรมและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน

2. ผลจากการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับการฟังบรรยาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีกลไก สามารถขยับเคลื่อนไหวได้ตามการควบคุมของสมาชิกของกลุ่ม และขั้นตอนการทำกิจกรรม
 2. ผู้เข้าอบรมสามารถวางแผนด้วยสติ และมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถแสดงถึงความสามัคคีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 3. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างราบรื่น แต่ยังคงมีผู้เข้าอบรมบางคนที่ยังมีอารมณ์ไม่พอใจ ซึ่งพระวิทยากรจะต้องอธิบายให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของแต่ละคนในกลุ่ม
 4. ในขั้นสรุปกิจกรรม พระวิทยากรได้ให้ผู้เข้าอบรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม รวมถึงผู้เข้าอบรมที่เป็นผู้ฟังสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสม นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการประเมินตนเองดีมาก สามารถให้เหตุผลของการเกิดพฤติกรรมต่างๆ และร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตนได้
-

ตารางที่ 4.12 ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
กิจกรรมที่ 3

ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

กิจกรรมที่ 3
“น้ำใสใจบริสุทธิ์”

1. กระบวนการจัดกิจกรรม

1. มีการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการบรรยาย เรื่อง ความโลภ พร้อมทั้งลักษณะของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ
2. กำหนดผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เพื่อให้เกิดกระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการช่วยเหลือกัน การแบ่งหน้าที่ การรู้หน้าที่ของตนและการบริหารจัดการงานในระยะเวลาที่กำหนด และการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างมีความสุข
3. กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 รอบ กิจกรรมรอบที่ 1 พระวิทยากรแจกขวดน้ำพลาสติก ขนาด 6000 มิลลิลิตร กลุ่มละ 1 ขวด ให้แต่ละกลุ่มแข่งกันทำน้ำให้สกปรกที่สุด กิจกรรมรอบที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มทำน้ำที่สกปรกให้กลับมาใสเหมือนเดิม โดยมีอุปกรณ์เป็นตัวช่วยให้ คือ กระชอนคันกะทิ กระชอนช้อนลูกน้ำ และผ้าขาวบาง
4. พระวิทยากรกล่าวสรุปและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างไร

2. ผลจากการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับการฟังบรรยาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิในการปฏิบัติ
 2. ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว
 3. กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถช่วยทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ที่ผู้เข้าอบรมประยุกต์ใช้
 4. ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับกิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ดีมาก
 5. ในขั้นสรุป พระวิทยากรได้สรุปและให้แง่คิดในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน
-

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นวิธีการพัฒนานวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะที่สามารถปลูกฝังสิ่งที่ดีที่งาม คุณธรรมไว้ในตัวเด็กและเยาวชนได้ดีระดับหนึ่ง โดยผู้เข้ารับการอบรมไม่รู้สีกว่าน่าเบื่อหน่าย ได้ทั้งสาระและความบันเทิง สนุกสนาน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อพัฒนานวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

5.1.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองนวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ หลักธรรมพละ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา

ตัวแปรตาม คือ นวัตกรรมอบรมค้ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง รวมทั้งสิ้น 13,233 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นวัตกรรมค้ายอบรมธรรมะ ได้แก่

1.1 แผนการจัดกิจกรรมอบรมค้ายธรรมะ

1.2 สื่อธรรมะ

2. แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม

2.1 แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะกับผู้เข้าอบรมกลุ่มทดลอง และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง จะทำการสรุปการบันทึกข้อมูล เพื่อนำมาพัฒนาให้สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น นำนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะไปใช้อบรมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สอบถามผู้เข้าอบรมหลังการจัดกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องทุกฉบับ คัดแยกและจัดหมวดหมู่เพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ
2. ผลการวิเคราะห์แบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการนำนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะไปใช้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีลักษณะเป็นแผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ในแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานรูปแบบการอบรมค่ายธรรมะ วัตถุประสงค์ กระบวนการและกิจกรรมการจัดอบรม การวัดและการประเมินผลการอบรม คัดเลือกกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม กำหนดเนื้อหาที่ต้องการใช้ในการอบรม เลือกรูปแบบวิธีการอบรมให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพปัญหาในปัจจุบัน โดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมในการอบรม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ กิจกรรมปากกาสามัคคี และกิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ โดยในแต่ละกิจกรรมจะมุ่งให้ผู้เข้าอบรมมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้เพิ่มสูงขึ้นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการอบรมในนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของการคบเพื่อน ซึ่งเพื่อนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะกำหนดทิศทางชีวิตของคนแต่ละคน การเรียนรู้ถึงลักษณะของเพื่อนที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการเลือกคบเพื่อน และรู้จักแยกแยะระหว่างคนดีกับคนชั่ว และรู้จักการฝึกตัวเองให้เป็นมิตรแท้ต่อคนอื่น การมีจิตใจหนักแน่น มั่นคง ยอมรับฟังเหตุผล รู้จักให้อภัย และมีน้ำใจซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้มิตรภาพหรือความเป็นเพื่อนยืนยาวแท้
2. กิจกรรมปากกาสามัคคี เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การคิดวิเคราะห์ ความร่วมมือ และการมีสมาธิ สติ ปัญญา พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องแม่นยำ
3. กิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ เป็นกิจกรรมที่เป็นการฝึกใจให้บรรเทาเบาบางจากกิเลสต่างๆ เช่น ความโลภอยากได้ของที่ไม่ใช่ของตน ความโกรธ เป็นต้น เมื่อทำได้แล้วก็พยายามทำในสิ่งที่ดีๆ เพิ่มขึ้น กล่าวคือ พยายามทำจิตใจให้แจ่มใส ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัว หรือเกิดกังวล การจะทำเช่นนี้ได้ก็ด้วยการบำเพ็ญกุศล รักษาศีล และแผ่เมตตา ต่อไปก็เป็นขั้นสูง คือ การทำใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ด้วยการปฏิบัติธรรมคือการเจริญภาวนา อันเป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ ซึ่งจะทำให้เกิด

ปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เกิดวิชา ซึ่งหมายถึงสภาพอันเป็นความรู้ อันถูกต้อง เมื่อเกิดวิชา สิ่งต่างๆ ก็จะเป็นไปในทางสะอาด สว่าง สงบ ในที่สุดจะสามารถละกิเลสได้ตามผลแห่งการปฏิบัตินั้นๆ และเมื่อละกิเลสได้แล้ว จิตใจก็จะสะอาดบริสุทธิ์

5.1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดว่านวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนเฉลี่ยนวัตกรรมที่พัฒนามีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้ สูงสุดเท่ากับ ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ ชื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรม ความเหมาะสมของกิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.67$) อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรม โดยรวมพบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) โดยผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะสูงสุดเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือผู้เข้าอบรมโรงเรียนที่ 3 และโรงเรียนที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อนวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะเท่ากับ 4.79 และ 4.78 ตามลำดับ

5.1.3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1. กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ ผู้เข้าอบรมมีสมาธิในช่วงการฟังบรรยายได้ไม่นาน ดังนั้น จึงควรบรรยาย ลำดับชัดเจน และเรียบเรียงให้สนุกสนานฟัง ทั้งการอธิบายหลักธรรมควรใช้คำพูดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้เข้าอบรมเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถคิดวิเคราะห์ได้ กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถช่วยทำให้การฝึกอบรม ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับกิจกรรม ละครอย่างมาก แต่ยังมีบางคนที่มีอาการเขินอาย และในขั้นสรุป ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจอย่างมาก

2. กิจกรรมปากกาสามัคคี ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับการฟังบรรยาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีกลไก สามารถยับยั้งเคลื่อนไหวได้ตามการควบคุมของสมาชิกของกลุ่ม และขั้นตอนการทำกิจกรรม ผู้เข้าอบรมสามารถวางแผนด้วยสติ และมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งยังสามารถแสดงถึงความสามัคคีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างราบรื่น แต่ยังคงมีผู้เข้าอบรมบางคนที่ยังมีอาการไม่พอใจ ซึ่งพระวิทยากรจะต้องอธิบายให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของแต่ละคนในกลุ่ม ในขั้นสรุปกิจกรรม พระวิทยากรได้ให้ผู้เข้าอบรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม รวมถึงผู้เข้าอบรมที่เป็นผู้ฟังสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสม นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการประเมินตนเองดีมาก สามารถให้เหตุผลของการเกิดพฤติกรรมต่างๆ และร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตนได้

3. กิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับการฟังบรรยาย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิในการปฏิบัติ ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการ

เพื่อนช่วยเพื่อนสามารถช่วยทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้เข้าอบรมเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ที่ผู้เข้าอบรมประยุกต์ใช้ ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจกับกิจกรรมน้ำในใจบริสุทธิ์ดีมาก ในขั้นสรุป พระวิทยากรได้สรุปและให้แง่คิดในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการนำนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 คณะผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5 ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ กิจกรรมปากกาสามัคคี และกิจกรรมน้ำในใจบริสุทธิ์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนได้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ตามหลักพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางการประพฤติตนที่ดี ให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต นำหลักคำสอนที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การพัฒนากาย โดยการแสดงออกทางกิริยามารยาท ขาวพุทธ มีพฤติกรรมที่ดีงามเหมาะสม การพัฒนาศีล โดยการอยู่ร่วมกับครอบครัวและบุคคลในสังคม ด้วยความเอื้อกุลและประกอบอาชีพที่สุจริต การพัฒนาจิต ให้เป็นจิตที่สมบูรณ์ทั้งคุณภาพจิต พลังจิต และสุขภาพจิต และสุดท้ายการพัฒนาปัญญา ให้เกิดปัญญาในการรู้จักจริง รู้เท่าทันทางเจริญทางเสื่อม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีการป้องกัน รู้วิธีแก้ไขปัญหา สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองด้วยคุณธรรม ให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก นำพาชีวิตสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุดาวรรณ เครือพานิช (2553 : 7) กล่าวว่า การเข้าค่ายธรรมะ เป็นกิจกรรมของเยาวชนในโครงการการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักพัฒนาชีวิตและสังคม คือ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยพระสงฆ์วิทยากรผู้ทรงความรู้จะฝึกฝนเยาวชนให้มีทักษะชีวิตตามคำสอนและวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้า และสอดคล้องกับ กรมการศาสนา (2552, หน้า 20-22) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดค่ายคุณธรรมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนว่าเป็นการวางรากฐานชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มั่นคงยั่งยืนในอนาคต โดยให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามและร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคงโดยรู้จักประพฤติดีและละเว้นความชั่ว ได้แก่ เว้นจากบาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง คือ ไม่ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์ ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง เว้นจากอคติความลำเอียง คือ ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ไม่ลำเอียงเพราะชัง ไม่ลำเอียงเพราะฉลาด ไม่ลำเอียงเพราะเขลา ตลอดจนเว้นจากอบายมุข ช่องทางเสื่อมทรัพย์ ไม่เสพติดสุราไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง ไม่หลงไปกับการพนัน ไม่พัวพันมั่วสุมมิตรชั่ว

5.2.2 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1. ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่านวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมระดับความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบคือ ศึกษาปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ ศึกษาทฤษฎีและหลักการ กำหนดขั้นตอนการใช้นวัตกรรม และประเมินผลนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์และคณะ (2553)

ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

2. ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมที่สร้างขึ้นได้เน้นการประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนานำไปใช้ในชีวิตและการเรียนให้เกิดความสำเร็จ เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต เน้นการนำธรรมะไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน เน้นความสนุก สาระ สนุกสนาน สร้างสรรค์ ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการบูรณาการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในการแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมเพื่อนสนิทมิตรแท้ กิจกรรมปากกาสามัคคี และกิจกรรมน้ำใสใจบริสุทธิ์ มีการผสมผสานการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา โดยนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งแล้วนำศาสตร์สมัยใหม่มาสนับสนุน จึงเป็นการเรียนรู้ผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และลงมือปฏิบัติ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้วยการใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับที่สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์และคณะ (2553) กล่าวถึงนวัตกรรม ว่าเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

5.2.3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะที่สร้างขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้แล้ว ปรากฏว่าผู้เข้าอบรมมีความสนุกสนานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างตั้งใจ ทั้งนี้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นได้พัฒนาให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรมและสถานการณ์ในปัจจุบัน เกมหรือกิจกรรมต่างๆ ช่วยพัฒนาความรู้ สติ ปัญญา สมาธิ ให้เกิดการทำงานผ่านกิจกรรม รู้จักแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ก่อให้เกิดความสามัคคี ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม รวมถึงพระวิทยากร วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการจัดการฝึกอบรม มีความเป็นกันเองกับผู้เข้ารับการอบรม มีการนำเสนอภาพและยกตัวอย่างที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ทำให้การอบรมเป็นไปอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสุดาวรรณ เครือพานิช (2553 : 5) ที่กล่าวว่า ค่ายคุณธรรมเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นในรูปของการ เรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นลักษณะของกิจกรรมนำความรู้เพื่อพัฒนาความรู้สู่ปัญญา ส่งเสริมให้เกิดทักษะจากการลงมือทำผ่านกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะชีวิต คิดแก้ปัญหาด้วยปัญญา มี วินัย สามัคคี และมีสำนึก รวมถึงการคิดสร้างสรรค์

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. การจัดอบรมค่ายธรรมะ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดกิจกรรม การร่วมทำกิจกรรม และการประเมิน

2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เข้ามาฝึกอบรมนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการมาฝึกอบรม นำไปเผยแพร่ให้แก่ผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น โดยการพูดให้ฟัง ทำให้ดูเป็นตัวอย่างและนำท่าจากการปฏิบัติให้ผู้อื่นเห็นให้เขาได้ปฏิบัติตาม

3. รูปแบบการอบรมควรมีการให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรม แสดงความคิดเห็น ร่วมกับการเลือกกิจกรรม โดยใช้หลักการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Center) โดยให้ครูผู้ควบคุมมีส่วนร่วมด้วย

4. ควรมีการเผยแพร่หลักสูตรและแนวทางในการดำเนินโครงการฝึกอบรมค่ายธรรมะไปยัง วัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาเยาวชนทางด้านจิตใจและพัฒนาตนเพื่อเป็นมนุษย์ นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาซึ่งเน้นให้ความรู้ทางด้านวิชาการ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาการอบรม ในรูปแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว และความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมสำหรับการอบรมค่ายธรรมะ ของเด็กและเยาวชนในแต่ละช่วง

2. สามารถประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนนวัตกรรมเพิ่มเติม รวมถึงรูปแบบกิจกรรมการ อบรมได้ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรมและสภาพปัญหาในปัจจุบัน โดยต้องคำนึงถึง ความครบถ้วนของกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2552). *คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- จารุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์. (2558). *การเงินและการบัญชีเพื่อการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรม Finance and Accounting for Management of Technology and Innovation*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. (2541). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชำเรือง วุฒิจันทร์. (2524). *คุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- ณรงค์ โชควัฒนา. (2541). *เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดวงเดือน พันธุนานวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิตนา แหมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: เสริมสิน พรี่เพรส ชิสเท็ม
- ธีรยุทธ วัฒนาสุโข. (2549). *108 แปรนตร์แห่งองค์กรนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2553). *รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของนิสิตนักศึกษาศาสนาอันอุดมศึกษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- นภาพร ณ เชียงใหม่ และคนอื่นๆ. (2547). *เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทวัน จันทร์กลิน. (2557). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปรางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบลล์ก้า, เจมส์ เอ, แบรินต์, โรนัลด์ เอส (2556). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 [21st Century Skills - Rethinking How Student Learn]* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2545). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.
- ประเวศ วะสี. (2550). *การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤต*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ปราชญ์ กล้าผจญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: เอลโล่ การพิมพ์.
- พระครูสุตวรญาณ (สถาพร แนวพานิช). (2557). *ประสิทธิผลของโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดใหม่เจริญผล อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

- พระธนีส มั่นคงทรัพย์. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมระหว่างครูกับศิษย์ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ศึกษาเปรียบเทียบ : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยกับโรงเรียนสตรีวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท (พันธพัฒน์). (2558). รูปแบบการฝึกอบรมแบบ “ธรรมะโอดี” เพื่อเสริมสร้างองค์กรสันติสุข. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไธสง จาปาทอง. (2558). การประเมินโครงการค่ายธรรมะพัฒนาทักษะชีวิตเยาวชนเสด็จต่างถิ่น สร้างสายใยชุมชนเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ณ วัดจันทร์ ตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม).
- พระมิ่งขวัญ บุรุษเยี่ยม. (2549). การประเมินโครงการฝึกอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. ปทุมธานี).
- พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว). (2562). การเสริมสร้างการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมผ่านพุทธปรัชญา. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(3), 1551-1552
- พินิจ รัตนกุล. (2547). ปรัชญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2547, 20 มิถุนายน). ปัญหาเยาวชน มีใครสนใจจะแก้. ไทยโพสต์, น. 3.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วนิดา มัชฌิม. (2554). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี).
- วรจกณา ทองนพคุณ. (2556). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2550). มหาวิทยาลัยในกำกับในทศวรรษศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก).
- วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2552). จริยธรรมในเด็กและเยาวชน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15(1), 16-27.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2556). ยุทธศาสตร์ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์และคณะ. (2553). การจัดการความรู้กับนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สามลดา.

- สมปอง รักดีกิจ. (2552). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งบก อำเภोजุฬารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาประจำปี การศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน สพม.24.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาประจำปี การศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด : กลุ่มนโยบายและแผน สพม.25.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาประจำปี การศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด : กลุ่มนโยบายและแผน สพม.26.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาประจำปี การศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด : กลุ่มนโยบายและแผน สพม.27.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). สุตยอนนวัตกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). สุตยอนนวัตกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2550). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุดาวรรณ เครือพานิช. (2553). การเรียนรู้ผ่านกระบวนการค่าย. วารสารวิชาการ. 13(1), 5-7.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2549). บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ และการทำปกเจริญผล นนทบุรี.
- สุระ จันทิก. (2550). การประเมินโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของวัดนาโพธิ์ ตำบลเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอ เขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- อมรวิทย์ นาคทรัพย์. (2547). การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา จันทน์ฉาย. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจ. 33(128), 54.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน : พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- Akova, B.,Ulusoy,G.,Payzin,E.,Kaylan,A.R. (1998). New product development capabilities of the Turkish electronics industry. In: Proceedings of the Fifth International Product Development Management Conference, Como, Italy, pp. 863–876.
- Alvin Toffler. (1995). *The Third Wave*. New York: Bantam Book.
- Dewey . J . (1975). How We Thinking . *Science Education*. 49, 12.
- Drucker. P.F. (2005). *Management: Tasks, responsibilities, practices*. New York: Truman Talley Books.
- Dundon, Elaine. (2002). *The Seeds of Innovation: Cultivating the Synergy that Fosters New Ideas*. American Management Association. New York.
- Gallouj, F., & Weinstein, O. (1997). Innovation in services. *Research Policy* 26, 537-556.
- Gustafsson, A., Kristensson, P. & Witell, L. (2012). Customer co-creation in service innovation: a matter of communication?. *Journal of Service Management*, 23(3), 311-327.
- Hughes, L.W. (1987). *The principal as leader*. (2 nd ed), New Jersey: Prentice –Hall, Inc.
- Kay, K. & Greenhill, V. (2012). Bringing schools into the 21st century. in G.& Gut, D.M.(Eds) In Wan, Twenty-first century student Need 21st century skills. New York: Springer.
- Kohlberg. L. (1976). *Development of Moral Character and Moral Ideology Review of hild Development Research*. New York : Russell Sage Foundation.
- Lee, Y.-C., & Chen, J.-K. (2009). A new service development integrated model. *The Service Industries Journal*, 29(12), 1669-1686.
- Michel, S., Brown, S. W., & Gallan, A. S. (2007). An expanded and strategic view of discontinuous innovations: deploying a service-dominant logic. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 36(1), 54-66.
- OECD, 2005. Oslo Manual: Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data. Paris.
- Robbins, S. P.(1996). *Prentice Hall Organization Behavior : Concept, Controversies and Applications*. (7 th ed.) Englewood Cliffs; NJ : Prentice Hall.
- Salunke, S., Weerawardena, J., & McColl-Kennedy, J. R. (2011). Towards a model of dynamic capabilities in innovation-based competitive strategy: Insights from project-oriented service firms. *Industrial Marketing Management*, 40(8), 1251-1263.
- Shu, C., Zhou, K. Z., Xiao, Y., & Gao, S. (2014). How Green Management Influences Product Innovation in China: The Role of Institutional Benefits. *Journal of Business Ethics*, 133(3), 471-485.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระราชปรียัติมงคล,ดร.

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ปริญญาเอก สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

2) พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน์,ดร.

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

3) รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๐
 ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๖๔๐ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒
 เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อนุมัติตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

กราบเรียน พระราชปรีดีวิมล,ดร.

ด้วย พระศิลาคักดิ์ สุเมธ ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ วัดภูประสงค์ ๑) เพื่อสร้างและพัฒนาในรูปแบบนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองรูปแบบนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการเผยแผ่พุทธวิธี เพื่อให้โครงการวิจัยดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ จึงขออนุมัติท่านเป็นผู้อนุมัติตรวจสอบเครื่องมือวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูกิตติวราร, ผศ.ดร.)
 รองอธิการบดี

อ.เฉลิม วัฒน
 อ.วิมล วัฒน
 อ.วิมล วัฒน

อ.วิมล วัฒน
 อ.วิมล วัฒน

18-ก.ค. 62

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๐

ที่ อว ๗๕๑๗/ว ๐๖๔๐

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อนุมัติตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรตโน,ดร.

ด้วย พระศิลาศักดิ์ สุเมธ ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ วัดภูประสงค์ ๑) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองรูปแบบนวัตกรรมการอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการเผยแผ่พุทธวิธี เพื่อให้โครงการวิจัยดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ จึงขออนุมัติท่านเป็นผู้อนุมัติตรวจสอบเครื่องมือวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูกิตติวรารักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี

ฉันได้เป็นผู้ตรวจสอบแล้ว

๒๘ ก.ค. ๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๘๓๖๕ ต่อ ๑๒๐
 ที่ อว ๙๕๑๙/ว ๐๖๔๐ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

ด้วย พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ วัดสุประสงค์ ๑) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองรูปแบบนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ ๒๑

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการเผยแผ่พุทธวิธี เพื่อให้โครงการวิจัยดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

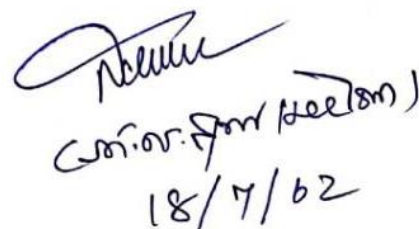
จึงเจริญพรมามาเพื่อพิจารณา

(พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

รับเมื่อ ๑๕/๗/๖๒
 ๑๕๐๐๖๑๓๙

 ผศ.ดร.สุเทพ (๕๕๖๓๓)
 ๑๘/๗/๖๒

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ชื่อนวัตกรรม

นวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและให้เยาวชนได้รับประโยชน์จากการเข้าค่ายอบรม มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมและความสามัคคี และสามารถนำเอาหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เอง

แนวคิดพื้นฐาน รูปแบบการอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5 จัดเป็นนวัตกรรมการอบรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการอบรมค่ายธรรมะ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ต้องการให้ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รูปแบบนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5 เกิดจากการที่คณะผู้วิจัยมีความสนใจ เรื่องการส่งเสริมคุณธรรมเพื่อพัฒนาการอบรมค่ายธรรมะ เพราะสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวาย ขาดความสามัคคีในสังคม การแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เพราะเยาวชนนั้นถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ หากได้รับการแนะนำแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต

เด็กและเยาวชน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติในอนาคต เยาวชนที่มีคุณภาพ นอกจากจะมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และมีสติปัญญาที่ดีแล้ว ยังต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิตอีกด้วย จึงจะเป็นบุคคลที่เรียกว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีภูมิคุ้มกัน ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พระพุทธศาสนา ถือเป็นแหล่งรวมหลักธรรมคำสอน ต้นแบบ และระบบจริยธรรมของสังคมไทย เด็กและเยาวชนควรได้รับการศึกษา เรียนรู้ คำสอนทางพระพุทธศาสนา และแนวปฏิบัติของชาวพุทธ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตและบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในสังคม ได้อย่างกลมกลืน ภายใต้สถานการณ์ที่อาจจะดีทั้งและไม่ดีเกิดขึ้น โดยสามารถแยกแยะชั่วดี และเลือกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

การอบรมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาจิตแก่เด็ก เยาวชน เป็นหน้าที่ของทุกองค์กร ที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ตลอดจนให้การสนับสนุนในการเสริมสร้างเด็ก เยาวชนให้เป็นคนดี เป็นที่ต้องการของสังคม และประชาชนทั่วไปให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ เด็กและเยาวชนที่ขาดคุณธรรมก็เหมือนกับต้นไม้ที่ขาดรากแก้ว ไม่สามารถเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ขาดความสมดุล เช่นปัจจุบันได้ บ้าน วัด โรงเรียน ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความร่วมมือในการจัดการอบรม ให้ความรู้ที่ถูกต้อง สร้างความเชื่อและความเห็นให้ตรง ตลอดจนติดตาม เฝ้าระวังภัยสังคมต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนอยู่ทุกขณะด้วย ที่สำคัญคือ สถาบันครอบครัว พ่อแม่ ต้องเอาใจใส่ให้

การสนใจต่อลูกให้มากเป็นพิเศษ สอนลูกให้มีความพัฒนาการไปตามวัย สร้างค่านิยมการบริโภคที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุดหน้า แต่ปัญหาทางสังคมก็มากขึ้นเป็นลำดับ เด็กและเยาวชนเจริญวัย ก็ต้องคลุกคลีอยู่กับปัญหารอบด้าน ดังนั้น แนวโน้มการพัฒนาจึงหันมาพัฒนาจิตใจและพัฒนาคนให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับพละ 5

พละธรรมทั้ง 5 เป็นกำลังพลังแห่งธรรมขั้นเริ่มต้น พลธรรม คือ กำลังสำหรับบุคคลที่จะต้องปฏิบัติจะต้องมี พละธรรม 5 ประการ คือ

ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ หมายถึงความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่ออันประกอบด้วยปัญญา เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม ความเลื่อมใสซาบซึ้งชื่นใจสนิทใจเชื่อมั่นมีใจแน่วแน่นมุ่งมั่นไปตามไปปรับคุณภาพดีในบุคคลหรือสิ่งนั้นๆ ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งดีงามและในการทำ ความดีที่ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551: 428)

วิริยะ หมายถึงความเพียร ความกล้า ความเข้มแข็ง มีรูปวิเคราะหว่า วิหรานั ภาโว กมมึ วา วิริยภาวาทิที่พึงให้เป็นไปตามวิธี (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550: 621)

สติ หมายถึงความระลึกได้ ความนึกขึ้นได้ สติคือการที่จิตนึก ถึงสิ่งทำจะพูดจะทำได้ นึกถึงสิ่งจะทำคำที่พูดไว้แล้วได้ เป็นอาการที่จิตไม่หลงลืม ไม่เผลอเผลอคิดขึ้นได้ ระงับยับยั้งใจได้ เรียกอีกหนึ่งว่า ความไม่ประมาท สติเป็นธรรมมีอุปการะมาก คือให้ตื่นตัวอยู่เสมอ ทำให้ไม่เลินเล่อพลั้งเผลอ ป้องกันความเสียหายเป็นต้น เป็นเหตุให้ถูกคิด ยับยั้งชั่งใจ และกระตุ้นทำให้นึกถึงชีวิตทำให้เสียสละทำความดีต่างๆ ได้ แต่หากขาดสติแล้ว จะเป็นเหตุให้ทำอะไรผิด และเสียหายร้ายไป สติ เป็นคุณที่เกิดเองไม่ได้ ต้องทำให้เกิดด้วยการฝึกจิตรวบรวบจิตให้หนึ่งด้วยวิธีต่างๆ เช่น ทำสมาธิ สวดมนต์ภาวนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549: 230)

สมาธิ แปลกันว่าความตั้งมั่นของจิตหรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด คำจำกัดความของสมาธิที่พบเสมอ คือ “จิตตัสเสกัคคตา” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “เอกัคคตา” ซึ่งแปลว่า ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง คือการที่จิตแน่วแนแนบสนิทอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่านหรือส่ายไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)), 2549: 231)

ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ, ความรอบรู้ในกองสังขารมองเห็นตามเป็นจริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2549: 231)

แผนการจัดกิจกรรมอบรมค่ายธรรมะ

กิจกรรมที่ 1 (45 นาที)

“เพื่อนสนิทมิตรแท้”

1. วัตถุประสงค์

1.1 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคบเพื่อน คือ ผู้เข้าอบรมที่มีความรอบรู้ เน้นการฝึกสติ ทำสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา และการรู้จักสังเกต ที่จะสามารถเลือกคบเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

1.2 ให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นและสำรวจตนเองเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อนได้

1.3 ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้พัฒนาทักษะของตนผ่านกระบวนการ เพื่อนช่วยเพื่อนซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อนร่วมด้วย

2. ขอบข่ายเนื้อหา

ส่งเสริมความสำคัญของการคบเพื่อน ซึ่งเพื่อนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะกำหนดทิศทางชีวิตของคนแต่ละคน การเรียนรู้ถึงลักษณะของเพื่อนที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการเลือกคบเพื่อน และรู้จักแยกแยะระหว่างคนดีกับคนชั่ว และรู้จักการฝึกตัวเองให้เป็นมิตรแท้ต่อคนอื่น การมีจิตใจหนักแน่น มั่นคง ยอมรับฟังเหตุผล รู้จักให้อภัย และมีน้ำใจซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้มิตรภาพหรือความเป็นเพื่อนยืนยาวแท้

3. ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นเตรียม

คัดนักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 1 คน จากแต่ละกลุ่ม ให้ศึกษาบทละครเตรียมการแสดงล่วงหน้าให้นักเรียนชายเป็นสมชายและภักดี นักเรียนหญิงเป็นมานี โดยพระวิทยากรให้คำแนะนำและซักซ้อมการแสดง

ขั้นนำ

1. พระวิทยากรและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพื่อน ในประเด็นดังนี้

- นักเรียนมีเพื่อนสนิทหรือไม่
- เหตุใดจึงคิดว่าเป็นเพื่อนสนิท
- นักเรียนเคยทำประโยชน์แก่เพื่อนอย่างไรหรือเพื่อนอย่างไรหรือไม่
- เพื่อนเคยทำอะไรให้แก่เพื่อนอย่างไรหรือไม่
- คำว่า “เพื่อน” หมายความว่าอย่างไร

ขั้นกิจกรรม

ให้นักเรียนที่คัดเลือกไว้แสดงละครเรื่อง “เพื่อนรัก”

ขั้นสรุป

4. พระวิทยากรสรุปและให้แง่คิดนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. เปิดเพลง เพื่อนและมิตรภาพ (รวมศิลปินต้นกล้าคนเพลง)

4. สื่อการจัดกิจกรรม

- 4.1 บทละคร เรื่อง “เพื่อนรัก”
- 4.2 ภาพเพื่อนกำลังช่วยเหลือกัน
- 4.3 เพลง เพื่อนและมิตรภาพ

5. การวัดและประเมินผล

- 5.1 การสังเกต
 - ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม
 - การตอบคำถามและสนทนาของนักเรียน

บทละครเรื่อง “เพื่อนรัก”

สมชายขับขี่รถจักรยานมาที่บ้านของมานี

- สมชาย : มานีเสร็จแล้วหรือยังไปกินเถอะ
- มานี : เอา ! ไปไหนละ
- สมชาย : เอา ! ลืมไปแล้วละก็เธอนักให้ฉันพาไปเที่ยวที่เชิงเขาท้ายหมู่บ้านไงละ
- มานี : ออ ! ไม่ลืมหรอก เราเตรียมข้าวเหนียวไถย่างไปกินกันด้วย ละเธอเตรียมอะไรไปบ้างละ
- สมชาย : ฉันเตรียมของทอดใสและกระตักน้ำแข็งไปด้วย เอ้าขึ้นนั่งซ้อนท้ายเลย ทั้งสองซ้อนจักรยานกันมาตามทางลูกรัง
- สมชาย : มานีเรอนั่งมานานแล้ว เธอขี่บ้างซิ
- มานี : ก็ไต่ๆ ฉันขี่เอง เธอถือกับข้าวไว้ให้ดีๆ นะ
- มานี : โอโฮ! ทางขรุขระจังเลยขึ้นเนินด้วย โอ้ยเหนื่อย
- สมชาย : ตอนนี้เป็นตาเธอขี่แล้ว ห้ามบ่น มานีขี่จักรยานเล่นลงเนินเขาด้วยความเหนื่อยล้า พอพ้นเนินเขา ถนนลาดลงต่ำ หนทางขรุขระ รถจักรยานเล่นลงเนินเขาอย่างรวดเร็ว
- สมชาย : มานีเบรกรถช้าๆ ระวังตัวรถล้ม (ตะโกนบอกด้วยความตกใจ)
- มานี : เรอนั่งดีๆ นั่งนิ่ง ๆ รถส่ายแล้ว (ตะโกนด้วยความตกใจ) “โครม” รถจักรยานชนก้อนหินใหญ่ สมชายนั่งจุก มานีกระโดดลงรถหัน ยืนหน้าตื่นตกใจ
- มานี : สมชายเรอนั่งรถไม่ถนัดจริงล้ม ข้าวเหนียวไถย่างกระเด็นเปื้อนหมด อดกินกัน (โวยวาย)
- สมชาย : เรอนั้นแหละขี่รถไม่ระวัง โอ้ยจุก (พูดด้วยใบหน้าเหยเก) รถจักรยานล้มอยู่ล่อปิด ทั้งสองถกเถียงกันด้วยว่าใครเป็นต้นเหตุทำให้รถล้ม พอดีภักดีขี่รถจักรยานผ่านมา มานีรีบวิ่งโบกมือให้ภักดีหยุดรถ
- มานี : ภักดีเธอกลับไปหมู่บ้านใช่ไหม ขอฉันซ้อนกลับไปด้วย แล้วฉันจะให้เธอลอกการบ้าน พูดพลางเดินขึ้นซ้อนท้ายรถจักรยาน
- ภักดี : “สมชายเธอเป็นอย่างไรบ้าง” (พูดพลางเดินมาดูสมชายแล้วดัดให้ล้อจักรยานที่บิดเบี้ยวกลับคืนสู่ปกติ)
- มานี : นี่ภักดีเธออย่ามัวเสียเวลาอยู่เลย รีบกลับเถอะฉันหิวข้าวแล้ว (พูดด้วยน้ำเสียงรบเร้า)
- ภักดี : เดียวก่อนซีให้สมชายหายจุกก่อนแล้วค่อยกลับพร้อมกัน
- ภักดี : สมชายเขายังไม่หายจุก เธอจะทิ้งเขาไปได้อย่างไรกัน คนเป็นเพื่อนกันต้องรู้จักช่วยเหลือ เพื่อนยามเดือดร้อน ให้กำลังใจยามเพื่อนกำลังท้อแท้ ตอင့်ดีใจเมื่อเห็นเพื่อนได้มีความสุข และมีความรักความจริงใจให้กัน
- มานี : ขอโทษจ๊ะ ฉันลืมไป คราวต่อไปเราจะไม่ทำอย่างนี้อีก ขอโทษนะสมชาย
- สมชาย : ไม่เป็นไรหรอก เราเป็นเพื่อนกัน เรากลับบ้านกันเถอะและแล้วภักดีก็ชวนมานีสมาชิกเดินจูงจักรยานไปด้วยกัน

กิจกรรมที่ 2 (45 นาที)

“ปากกาสามัคคี”

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อสร้างความสามัคคี ความพร้อมเพรียง คติวิเคราะห์และวางแผน และมีสมาธิในการทำงาน
- 1.2 เกิดความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการบริหารเวลา
- 1.3 มีความพยายาม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน

2. ขอบข่ายเนื้อหา

ส่งเสริมความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การคิดวิเคราะห์ ความร่วมมือ และการมีสมาธิ สติ ปัญญา พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้งานที่ถูกต้องแม่นยำ

3. ขั้นตอนกิจกรรม

- 3.1 พระวิทยากรอธิบายกติกาการทำกิจกรรม
- 3.2 แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นทีม ทีมละ 10 คน
- 3.3 พระวิทยากรแจกปากกาทีมละ 1 ด้าม และเชือกตามจำนวนผู้เล่นในแต่ละทีม
- 3.4 ให้ทุกคนในทีมมัดเชือกที่ปากแล้วจับตรึงไว้คนละด้าน โดยมีขดแก้ววางตรงกลาง
- 3.5 ทุกคนในทีมต้องช่วยกันทำให้ปากลงขดให้ได้
- 3.6 พระวิทยากรกล่าวสรุปและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างไร

4. สื่อการจัดกิจกรรม

- 4.1 ปากกา
- 4.2 ขด
- 4.3 เชือก

5. การวัดและประเมินผล

- 5.1 การสังเกต
 - ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม
 - การตอบคำถามและสนทนาของผู้เข้าอบรม

กิจกรรมที่ 3 (45 นาที)

“น้ำใสใจบริสุทธิ์”

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อฝึกใจให้บรรเทาเบาบางจากสิ่งอันเป็นกิเลสต่างๆ
- 1.2 เพื่อฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ
- 1.3 เพื่อฝึกสติรู้สึกตัวตลอดเวลาและเพื่อให้ผู้รับการอบรมมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต

2. ขอบข่ายเนื้อหา

เป็นการฝึกใจให้บรรเทาเบาบางจากสิ่งอันเป็นกิเลสต่างๆ เช่น ความโลภอยากได้ของที่ไม่ใช่ของตน ความโกรธ เป็นต้น เมื่อทำได้แล้วก็พยายามทำในสิ่งที่ละเอียดยิ่งขึ้น กล่าวคือ พยายามทำจิตใจให้แจ่มใส ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัว หรือเกิดกังวล การจะทำเช่นนี้ได้ก็ด้วยการบำเพ็ญกุศล รักษาศีล และแผ่เมตตาต่อไปก็เป็นขั้นสูง คือ การทำใจให้สะอาดบริสุทธิ์ด้วยการปฏิบัติธรรมคือการเจริญภาวนา อันเป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเกิดวิชา ซึ่งหมายถึงสภาพอันเป็นความรู้อันถูกต้อง เมื่อเกิดวิชา สิ่งต่างๆ ก็จะเป็นไปในทางสะอาดสว่าง สงบ ในที่สุดจะสามารถละกิเลสได้ตามผลแห่งการปฏิบัตินั้นๆ และเมื่อละกิเลสได้แล้ว จิตใจก็จะสะอาดบริสุทธิ์

3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 3.1 พระวิทยากรอธิบายกติกาการทำกิจกรรม
- 3.2 กิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 รอบ
- 3.3 แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่มๆ ละ 10 คน
- 3.4 กิจกรรมรอบที่ 1 โดยพระวิทยากรแจกขวดน้ำพลาสติกขนาด 6000 มิลลิลิตร กลุ่มละ 1 ขวด
- 3.5 ให้แต่ละกลุ่มแข่งกันทำน้ำให้สกปรกที่สุด
- 3.6 กิจกรรมรอบที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มทำน้ำที่สกปรกให้กลับมาใสเหมือนเดิม โดยมีอุปกรณ์เป็นตัวช่วยให้ คือ กระจกคั่นกะทิ กระจกซ้อนลูกน้ำ และผ้าขาวบาง
- 3.7 พระวิทยากรกล่าวสรุปและให้แง่คิดนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างไร

4. สื่อ/อุปกรณ์

- 4.1 ขวดน้ำพลาสติกขนาด 6000 มิลลิลิตร
- 4.2 กระจกคั่นกะทิ
- 4.3 กระจกซ้อนลูกน้ำ
- 4.4 ผ้าขาวบาง

5. การวัดและประเมินผล

5.1 การสังเกต

- ความสนใจและร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม
- การตอบคำถามและสนทนาของผู้เข้าอบรม

แบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21

แบบประเมินนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 ฉบับนี้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้
ประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ชื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม					
2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม					
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรม					
4. นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา					
5. ความเหมาะสมของกิจกรรม					
6. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม					
7. ความเหมาะสมของเนื้อหา					
8. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
9. ความเหมาะสมของสื่ออุปกรณ์					
10. นวัตกรรมที่พัฒนามีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

แบบประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เข้าอบรมค่ายธรรมะ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นหลังจากอบรมค่ายธรรมะ

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ผู้เข้าอบรมพึงพอใจวิธีการฝึกอบรมค่ายธรรมะตามหลักพละ 5					
2. กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเข้าใจง่าย					
3. ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เข้าอบรม					
4. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เข้าอบรม					
5. ผู้เข้าอบรมมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง					
6. กิจกรรมน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม					
7. สื่ออุปกรณ์และอุปกรณ์มีความเหมาะสม					
8. การอบรมธรรมะแบบนี้เหมาะสมกับเยาวชนในปัจจุบัน					
9. ผู้เข้าอบรมเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้					
10. ความรู้ที่ได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน

ระดับความคิดเห็น	5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับความคิดเห็น	3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับความคิดเห็น	1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ภาคผนวก ค

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแผนนวัตกรรม (IOC)

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อนวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะ

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ประมาณค่า ความคิดเห็น ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่			ΣR	IOC	แปลผล
		1	2	3			
1.	ชื่อนวัตกรรมมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2.	วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
3.	ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เข้าอบรม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4.	นวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และปัญหา	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5.	ความเหมาะสมของกิจกรรม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6.	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7.	ความเหมาะสมของเนื้อหา	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
8.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9.	ความเหมาะสมของสื่ออุปกรณ์	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10.	นวัตกรรมที่พัฒนามีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{1.00 + 0.67 + 1.00 + 1.00 + 1.00 + 1.00 + 0.67 + 1.00 + 1.00 + 1.00}{10}$$

$$= \frac{9.34}{10} = 0.93$$

สรุปว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อนวัตกรรมค่ายอบรมธรรมะสามารถใช้ได้

ภาคผนวก ง
ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว ๒๗/๒๕๖๒

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑

TITLE : CREATING INNOVATIONS FOR DHARMA CAMP TRAINING FOR THAI YOUTH IN THE
21st CENTURY

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ วันที่ ๑๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ มติที่ ๒๗/๒๕๖๒ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่อลวงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ออกให้ ณ วันที่ ๒๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)
ประวัติการศึกษา	-พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย -ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย -กำลังศึกษา รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ร.ด.) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ตำแหน่งงาน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด